

## บทที่ 2

### แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

- แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ และหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์
- แนวคิดเกี่ยวกับหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์
- แนวคิดเกี่ยวกับข่าว
- แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารด้วยภาพ
- แนวคิดเกี่ยวกับภาพข่าว
- แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
- การวิเคราะห์เนื้อหา
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์

##### ความหมายของหนังสือพิมพ์

คำว่า “หนังสือพิมพ์” ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ระบุว่าหนังสือพิมพ์หมายความว่าสิ่งพิมพ์ซึ่งจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม<sup>1</sup>

หนังสือพิมพ์รายวัน คือหนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน มักจะพิมพ์ในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ ๆ ลงข่าวทุกชนิด เช่น ข่าวธุรกิจ ข่าวในประเทศ ข่าวกีฬา ข่าวสังคม ข่าวบันเทิง เป็นต้น โดยช่วงที่นำมาลงต้องเป็นข่าวสด ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันนั้น หรืออย่างช้าไม่เกิน 2-3 วัน<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> ดรุณี หิรัญรักษ์, การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น, (กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 1.

<sup>2</sup> Julian Adams, Press Time, (New York: Practice Hall, 1959), P.29.

ตามพจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์คือ สิ่งพิมพ์ออกตามระยะเวลาที่กำหนดต่อเนื่องกัน เป็นกระดาษใหญ่หลายหน้า สามารถพับได้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเสนอข่าวสาร และสาระที่น่าสนใจโดยทั่วไป<sup>3</sup>

สุกัญญา ตีระวนิช<sup>4</sup> อธิบายว่า หนังสือพิมพ์เป็นหนังสือบอกข่าว และหมายรวมถึงแต่หนังสือข่าวฉบับย่อย ๆ ทำด้วยฝีมือของคนเพียง 2-3 คนไปถึงหนังสือพิมพ์ระดับชาติ ที่ออกในเมืองใหญ่ ๆ มีคนงานเป็นร้อยเป็นพัน หนังสือพิมพ์อาจออกเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือนก็ได้ หนังสือพิมพ์ประกอบด้วยตัวพิมพ์ หมึกและกระดาษ

Samuel Beckoff<sup>5</sup> อธิบายถึงหนังสือพิมพ์ว่าเป็นอุปกรณ์การสื่อสารมวลชนประเภทตีพิมพ์ ออกจำหน่ายเป็นประจำสม่ำเสมอ

#### ลักษณะของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์จะมี 2 ขนาดคือ ขนาด 15" x 22" หรือที่เรียกว่าหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ (Full size) และขนาด 11" x 13" ซึ่งมีขนาดของหน้าหนังสือพิมพ์ประมาณ 1/2 ของหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่ ตามแนวนอน หรือเรียกโดยทั่วไปว่าขนาด Tabloid<sup>6</sup>

---

<sup>3</sup> ยงยุทธ รักษาศรี, เอกสารสอนชุดวิชา การผลิตหนังสือพิมพ์ หน่วยที่ 1-6 (กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), หน้า 5.

<sup>4</sup> สุกัญญา ตีระวนิช, ประวัติหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยภายใต้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราช (2325 - 2475) (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 1.

<sup>5</sup> สุภาพันท์ บุญสะอาด, ประวัติหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจเทรดดิ้ง, 2517), หน้า 1.

<sup>6</sup> ดรุณี หิรัญรักษ์, อ้างแล้ว., หน้า 2.

## ประเภทของหนังสือพิมพ์

บุญเลิศ ศุภติลก<sup>7</sup> ได้แบ่งหนังสือพิมพ์ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์รายวันประเภทคุณภาพ (Quality newspaper) หรือ เรียกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทข่าวแข็ง (Hard news) เนื้อหาส่วนใหญ่ประกอบด้วยข่าวประเภทหนักสมอง หรือประเภทที่ผู้อ่านได้รับความพอใจช้า (Delay-reward news) โดยมุ่งให้ความสำคัญต่อข่าวสารที่เน้นหนักทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และปัญหาหลาย ๆ ด้าน
2. หนังสือพิมพ์รายวันประเภทประชานิยม (Popular newspaper) หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มุ่งให้ความสำคัญต่อข่าวสารประเภทเร้าอารมณ์ ตื่นเต้น เนื้อหาเป็นประเภทที่ผู้อ่านได้รับความพอใจทันที (Immediate-reward news) เช่น ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา ข่าวสังคม และข่าวอาชญากรรม เป็นต้น หนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะมีจำนวนจำหน่ายสูงเพราะมีผู้นิยมอ่านทุกระดับชั้น
3. หนังสือพิมพ์รายวันประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งประชานิยม (Semi-Quality and Semi-Popular newspaper) เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ และหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม

ดรุณี หิรัญรักษ์<sup>8</sup> แบ่งลักษณะหนังสือพิมพ์ได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มุ่งให้ความสำคัญต่อข่าวสารประเภทเร้าอารมณ์ ตื่นเต้น และข่าวเบา (Soft news) ข่าวดังกล่าวได้แก่ ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ ไฟไหม้ ข่าวในแวดวงสังคม เป็นต้น ซึ่งเป็นข่าวที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ เหมาะสำหรับผู้่านทุกระดับ ผลที่ตามมาจากการอ่าน และตลอดจนการใช้ภาษา หนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะมีลักษณะทันทีทันใด การจัดหน้าของหนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะเน้นในด้านการดึงดูดใจ และเร้าอารมณ์ผู้อ่านให้มากที่สุด จำนวนจำหน่ายหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ค่อนข้างสูง

<sup>7</sup> บุญเลิศ ศุภติลก, สิทธิการสื่อสารในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์, 2527), หน้า 83.

<sup>8</sup> ดรุณี หิรัญรักษ์, อ้างแล้ว., หน้า 4-5.

2. หนังสือพิมพ์ประเภทเฟื่องคุณภาพ หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ มุ่งให้ความสำคัญต่อข่าวสารที่เน้นหนักทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และปัญหาในหลาย ๆ ด้าน ข่าวสารดังกล่าวมีลักษณะเป็นข่าวหนัก (Hard news) เหมาะสำหรับผู้อ่านที่สนใจ และอยู่ในวงการ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ประเภทเฟื่องคุณภาพมีจำนวนค่อนข้างจำกัด และน้อยกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม ดังนั้นจำนวนจำหน่ายจึงต่ำกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทแรก

การแบ่งประเภทของหนังสือพิมพ์นั้นมักมีแนวทางของลักษณะเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ ทั้งที่เป็นข่าวสารหนัก (Hard news) และข่าวสารเบา (Soft news) บางฉบับก็จะมุ่งเน้นข่าวแบบใดแบบหนึ่ง บางฉบับก็ผสมผสานกัน และในปัจจุบันนี้ หนังสือพิมพ์ยังมีลักษณะที่แยกย่อยออกไปอีกมากมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของผู้อ่านเฉพาะกลุ่มมากยิ่งขึ้น เช่น หนังสือพิมพ์วงการธุรกิจ การธนาคาร การตลาด และวงการหุ้น เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะเน้นข่าวสารที่เกี่ยวข้องการวงการเงิน และหุ้นเป็นส่วนใหญ่ หนังสือพิมพ์กีฬา ก็จะมีเนื้อหาที่เน้นวงการกีฬา รายงานผลการแข่งขันอย่างรวดเร็วฉับไว และเจาะลึกด้านกีฬาโดยเฉพาะ อีกทั้งยังมีหนังสือพิมพ์ด้านการศึกษา ด้านการงาน การรับสมัครงาน ด้านการท่องเที่ยว และด้านบันเทิง

### เนื้อหาของหนังสือพิมพ์

นันทริกา คุ่มไฟโรจน์<sup>9</sup> ได้แบ่งเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

1. ข่าว เป็นหัวใจสำคัญของหนังสือพิมพ์จะปรากฏอยู่ในหน้าแรก เช่น ข่าวภายในประเทศ ข่าวภายนอกประเทศ ข่าวท้องถิ่น ข่าวสังคม ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวกีฬา เป็นต้น
2. ภาพ ภาพถ่ายจะสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี และรวดเร็ว
3. โฆษณา เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ เพราะเป็นปัจจัยในการดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์ โฆษณาอาจมีภาพประกอบ หรือมีอักษรแปลก ๆ

<sup>9</sup> นันทริกา คุ่มไฟโรจน์ อ้างโดย ณรงค์ ขาววิจิตร, หนังสือพิมพ์รายวันกับการเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนกรุงเทพมหานคร : การวิเคราะห์เนื้อหา และการสำรวจความคิดเห็นของครูในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 29.

4. บันเทิง จะปรากฏในรูปของสารคดี บทความ เรื่องสั้น การ์ตูน ข่าวสั้น ตอบปัญหา กลอน เพลง เป็นต้น
5. ความคิดเห็น หนังสือพิมพ์จะต้องตีความหรืออธิบายความหมายของข่าวที่สำคัญ มีการอธิบายเพิ่มเติมและแสดงความคิดเห็น รวมทั้งข้อวิจารณ์ในรูปของบทบรรณาธิการ คอลัมน์ วิเคราะห์ วิจารณ์ข่าว เป็นต้น

บทบาท และหน้าที่ของหนังสือพิมพ์

Wilbur Schramm<sup>10</sup> กล่าวว่าหนังสือพิมพ์ คือสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นมาจากฝีมือมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านต่าง ๆ ของสังคม สื่อมวลชนมีหน้าที่ที่สำคัญหลายประการด้วยกัน คือ

1. ให้ข่าวสารที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม
2. เป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของประชาชน ต่อประเด็นขัดแย้งในปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อประชาชนที่อยู่ในสังคม
3. เป็นแหล่งให้ความรู้แก่ประชาชน เท่ากับเป็นแหล่งเพิ่มพูนปัญญา อันนำมาซึ่งความก้าวหน้าของตน และสังคม
4. ให้ความบันเทิงเพื่อให้ประชาชนได้พักผ่อนทางด้านจิตใจ คลายความตึงเครียด และให้ความสนุกสนาน
5. ให้บริการทางธุรกิจ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการค้าขาย และเศรษฐกิจของสังคม

Earl English and Clarence Hach<sup>11</sup> ได้กล่าวถึงหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ 5 ประการ คือ

1. เสนอข่าวสารด้วยความเที่ยงธรรมและถูกต้อง
2. วิจารณ์ข่าวเพื่อช่วยให้ผู้อ่านรู้ และเข้าใจข่าวได้อย่างละเอียด

<sup>10</sup> Wilbur Schramm, Responsibility in Mass Communication (New York: Harper and Row Inc., 1975), pp.34 – 35.

<sup>11</sup> Earl English & Clarence Hach, Scholastic Journalism 3<sup>rd</sup> ed. (Ames, Iowa : Iowa State University Press, 1963), pp.242 - 244.

3. ให้ความบันเทิงเพื่อความเพลิดเพลิน และการพักผ่อนหย่อนใจ
4. ช่วยเหลือแนะนำผู้อ่าน เช่น คอลัมน์ตอบปัญหาหรือแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพ
5. โฆษณา ถือว่าเป็นการบริการแก่สาธารณชนทางอ้อม

ดร.ณิ หิรัญรักษ์<sup>12</sup> กล่าวถึงบทบาท และหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ พอสรุปได้ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ให้ข้อเท็จจริงที่สำคัญ หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ประกาศเกี่ยวกับเรื่องเวลา การประชุม แจ้งการเกิด การตายของบุคคล ตลอดจนการแต่งงาน และข้อเท็จจริงที่สำคัญเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน หนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่เป็นผู้เตือน เมื่อถึงเวลาที่ประชาชนจะต้องเสียภาษี เวลาของการเลือกตั้ง เป็นต้น
2. หนังสือพิมพ์ให้การศึกษา หนังสือพิมพ์จะให้ความรู้ ให้การศึกษาในด้านที่เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา การเมือง การปกครอง การแพทย์ การเกษตร เป็นต้น ความรู้เหล่านี้ผู้อ่านจะได้รับจากการอ่านคอลัมน์ และบทความต่าง ๆ ที่มีในหน้าหนังสือพิมพ์
3. หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญต่อข่าว หนังสือพิมพ์จะต้องให้ความสำคัญกับสิ่งที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สถานที่ หรือ เหตุการณ์ และความสำคัญเหล่านี้ต้องสอดคล้องกับความสด และความทันเหตุการณ์
4. หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชน หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เขาสนใจผ่านทางหน้าหนังสือพิมพ์ โดยออกมาในรูปของบทความ หรือคอลัมน์ประเภทต่าง ๆ สำหรับหนังสือพิมพ์เองจะมีบรรณาธิการทำหน้าที่อธิบายความ หรือขยายความของเหตุการณ์ให้ประชาชนผู้อ่านได้ทราบถึงจุดยืนหรือนโยบายของหนังสือพิมพ์ของตน หนังสือพิมพ์ซึ่งทำหน้าที่เป็นเสมือนเวทีแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนทัศนคติระหว่างหนังสือพิมพ์เองกับประชาชนทั่วไป
5. หนังสือพิมพ์ส่งเสริม และสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน หนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนา และการเติบโตของชุมชน ไม่ว่าในด้านการโฆษณาหรือ การประชาสัมพันธ์ชุมชนให้โลกภายนอก ได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ชี้ข้อบกพร่อง ข้อเสีย หรือจุดอ่อนของชุมชน แต่ละชุมชนให้ประชาชนได้ทราบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา และการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

<sup>12</sup> ดร.ณิ หิรัญรักษ์, อ้างแล้ว., หน้า 5 – 10.

6. หนังสือพิมพ์เป็นสถาบันย่อยในการให้บริการประชาชน ถึงแม้หนังสือพิมพ์จะไม่ใช้สถาบันให้การบริการประชาชนได้การควบคุมของรัฐบาลเช่นเดียวกับสถาบันอื่นก็ตาม แต่หนังสือพิมพ์มีบทบาทสำคัญในการให้บริการดังกล่าว เพราะลักษณะธรรมชาติของหนังสือพิมพ์เอง
7. หนังสือพิมพ์ผลิตข่าวสาร และการโฆษณา เมื่อมีการไปมาติดต่อสื่อสารขยายขอบเขตกว้างขวางออกไป ข่าวสารเป็นสิ่งที่น่าเป็นสำหรับสังคมและมนุษย์อย่างมาก การโฆษณาสินค้ามีบทบาทสำคัญมากขึ้น
8. หนังสือพิมพ์สร้างธุรกิจชุมชน หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานวงการธุรกิจกับประชาชนในชุมชน โดยการเป็นสื่อกลางในการโฆษณาสินค้าเพื่อให้ลูกค้าได้ผลประโยชน์ ในการทราบว่ามีสินค้าอะไรบ้างที่ผลิตออกมาสู่ตลาด ประชาชนสามารถเลือกซื้อสินค้าได้จากการอ่านโฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์ สถาบันธุรกิจบริการนั้น ทำเงินให้กับหนังสือพิมพ์ปีละมากมาย
9. หนังสือพิมพ์เป็นผู้พิทักษ์ และคุ้มกันประชาชน หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ประสานงานกับผู้พิทักษ์กฎหมายในบางอย่างได้เป็นอย่างดี โดยที่หนังสือพิมพ์ตีพิมพ์ความลับหน้า และการเคลื่อนไหวของการทำงานของเจ้าหน้าที่ในวงการราชการที่มีหน้าที่โดยตรงกับกิจการบางอย่าง เช่น ทางด้านอาชญากรรม เป็นต้น การตีพิมพ์ข่าวสารดังกล่าวจะทำให้ประชาชนได้ทราบ และหาวิธีการป้องกัน จากคำเตือนที่ได้รับจากหน้าหนังสือพิมพ์
10. หนังสือพิมพ์ปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ปกป้องประชาชนในระบอบสังคมที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะสิทธิมนุษยชน ในด้านการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น

## แนวคิดเกี่ยวกับหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์

หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ถือเป็นหน้าตา และแสดงเอกลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ เนื้อหาของข่าว และภาพข่าวต่าง ๆ ล้วนมีคุณค่าทางข่าวสูง การคัดเลือก และนำเสนอทั้งข่าว และภาพข่าวจึงต้องมีการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน เพราะหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ยังเป็นหน้าที่สามารถดึงดูดใจให้ผู้คนเลือกที่จะซื้อหนังสือพิมพ์นั้นอีกด้วย

จากความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าหน้าหนึ่งจะมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากหน้าอื่น ๆ ดังที่ ชวรัตน์ เชิดชัย<sup>13</sup> ได้กล่าวไว้ว่า

1. หน้าแรก (หน้าหนึ่ง) เสนอข่าวประจำวันมากกว่าหน้าอื่น ข่าวซึ่งลงในหน้าแรกจะมีทั้งข่าวยาวและ ข่าวสั้น แต่ส่วนมาก หนังสือพิมพ์ มักจะเสนอข่าวยาวและมีรายละเอียดมาก การจัดหน้าจึงยุ่งยาก เพราะจะต้องลงข่าวจำนวนมาก และต่อข่าวส่วนที่เหลือในหน้าอื่น ๆ
2. หนังสือพิมพ์ส่วนมากพยายามจัดหน้าแรกให้แตกต่างกันไปทุกวัน เพื่อมิให้ผู้อ่านชินชาต่อการจัดหน้าเพียงอย่างหนึ่งเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะของหน้า จึงเป็นการเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านนั่นเอง
3. หน้าแรกมักจะพาดหัวขนาดใหญ่ เพราะหน้าแรกมีข่าวซึ่งต้องพาดหัวขนาดใหญ่จำนวนมาก เพื่อเน้นข่าว และเพื่อประโยชน์ในการวางจำหน่ายปัญหาเกี่ยวกับสาระเหตุผล และตำแหน่งของเนื้อข่าวในหน้าแรกจึงมีมากกว่าหน้าอื่น

หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ส่วนมากจะมีองค์ประกอบของหน้าหนึ่ง ดังนี้

1. หัวหนังสือ หรือชื่อหนังสือพิมพ์ (Nameplate or Flag) ที่ต้องปรากฏเป็นประจำ เพราะเปรียบได้กับเครื่องหมายการค้าของแต่ละหนังสือพิมพ์ ที่ต้องการให้ผู้อ่านรู้จัก และจดจำ ทั้งนี้ หัวหนังสือจะต้องอ่านง่าย ชัดเจน สวยงาม และง่ายต่อการเรียกหา และจดจำ มีเอกลักษณ์ ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงไม่ควรเปลี่ยนรูปลักษณะของหัวหนังสือบ่อย ๆ หรือถ้าเปลี่ยนก็ควรแจ้งให้ผู้อ่านทราบล่วงหน้าก่อน

<sup>13</sup> ชวรัตน์ เชิดชัย, การผลิตหนังสือพิมพ์ หน่วยที่ 1-6 (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530), หน้า 207.



2. ข่าว (News) ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหน้าหนึ่ง ประกอบด้วย พาดหัวข่าว (Headlines) ความนำ (Lead) และเนื้อหาข่าว ทั้งนี้ข่าวต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย จะเป็นข่าวในลักษณะที่เรียกว่า “ข่าวต่อ” (Jumps) เพราะหน้าหนึ่งมีเนื้อที่จำกัด การเสนอข่าวในหน้าหนึ่งจึงมีเพียง พาดหัวข่าว ความนำ และเนื้อข่าวเพียงเล็กน้อย และเนื้อข่าวที่เหลือก็จะถูกนำไปไว้ในหน้าต่อ ๆ ไป
3. ภาพข่าว (News picture) เป็นภาพที่แตกต่างจากภาพทั่ว ๆ ไป เพราะภาพข่าวจะมีคุณค่าในตัวเอง สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ภาพสามารถเล่าเรื่อง รายละเอียดของเหตุการณ์ในภาพได้ โดยไม่ต้องใช้คำอธิบาย หรือ ใช้เพียงคำอธิบายเพียงสั้น ๆ ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์อาจมีทั้งที่เป็น ภาพถ่าย ภาพลายเส้น และกราฟิก ก็ได้
4. สารบัญข่าว หนังสือพิมพ์บางฉบับลงพิมพ์สารบัญข่าวของข่าวหน้าอื่น ๆ ในหน้าแรกด้วย โดยทำเป็นล้อมกรอบ เพื่อแยกออกจากข่าวอื่น ๆ สารบัญข่าวมีความต่อหนังสือพิมพ์รายวันซึ่งมีหลายหน้า หรือหนังสือพิมพ์ซึ่งแบ่งออกเป็นหลายแผนก (Section) สารบัญในหน้าแรกจะช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นอย่างคร่าว ๆ ว่าภายในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นมีข่าว หรือเรื่องอะไรบ้าง โดยไม่จำเป็นต้องพลิกไปเลือกอ่านที่ละแผนก ซึ่งจะทำให้เสียเวลาและเกิดความยุ่งยากเนื่องจากความหนา ส่วนหนังสือพิมพ์ที่มีหน้าจำนวนน้อย และไม่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนหน้าเสมอ ๆ แล้ว สารบัญก็ไม่ค่อยมีความจำเป็นนัก
5. คอลัมน์ประจำ (Fixed column) หนังสือพิมพ์บางฉบับได้จัดให้มีคอลัมน์ประจำไว้ในหน้าแรก เป็นวิธีการที่นำมาจากนิตยสาร เพื่อเสนอเรื่องราวบางอย่างเป็นประจำ ซึ่งอาจจะทำให้มีผู้ติดตามอ่านประจำเป็นจำนวนมากซึ่งจะเป็นสิ่งช่วยในการดึงดูดความสนใจให้ผู้อ่านติดตามหน้าอื่น ๆ ด้วย
6. เนื้อหาอื่น ๆ หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ยังมีเนื้อหาอื่น ๆ เช่น สารคดี บทความ และรายงานพิเศษต่าง ๆ
7. โฆษณา รายได้ส่วนใหญ่ของหนังสือพิมพ์มาจากการขายเนื้อที่โฆษณา ในเมืองใหญ่ ๆ โฆษณาในหน้าแรกมีความสำคัญมาก นอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนรายได้แล้ว ยังช่วยเสริมให้การจัดหน้าที่ชีวิตชีวาอีกด้วย
8. ข้อมูลประจำวันของหนังสือพิมพ์ (Folio line) สำหรับหนังสือพิมพ์หน้าแรกข้อมูลประจำวันจะหมายความรวมถึงรายการอื่น ๆ หลายอย่างซึ่งอยู่ภายใต้ชื่อหนังสือพิมพ์ เช่น ฉบับที่ ปีที่พิมพ์ จำนวนฉบับ วันเดือนปีที่พิมพ์ และราคาหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยมนั้น มีการนำเสนอข่าว และภาพข่าวที่ให้ความสำคัญต่อข่าวประเภทเร้าอารมณ์ ตื่นเต้น เช่น ข่าวอาชญากรรม ความแปลกประหลาด อุบัติภัย เป็นต้น หน้าที่หนึ่งของหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ จึงมีการจัดหน้าหนึ่งที่ค่อนข้างจะหวือหวา ดึงดูดความสนใจของผู้พบเห็น โดยการพาดหัวข่าวด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ การใช้ภาษาที่เร้าความรู้สึก รวมถึงการใช้ภาพข่าวเป็นการพาดหัว โดยใช้ภาพที่มีความน่าสนใจ ลงตีพิมพ์ขนาดใหญ่เพื่อดึงดูดความสนใจ ซึ่งในขณะที่หนังสือพิมพ์ประเภทอื่น จะมีการจัดหน้าแรกที่ไม่หวือหวามาก

### แนวคิดเกี่ยวกับข่าว

#### ความหมายของข่าว

ความหมายของข่าวนั้น มีผู้ให้คำจำกัดความไว้มากมาย และเนื้อหาของข่าวเองก็เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของหนังสือพิมพ์ การให้คำจำกัดความของ “ข่าว” ยังไม่สามารถให้ความหมายได้อย่างครบถ้วน เพราะข่าวนั้นเป็น สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตามแต่ประสบการณ์ และความสนใจของมนุษย์ ที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความไว้มากมาย ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างมานำเสนอบางส่วน ดังนี้

ถาวร บุญวิวัฒน์<sup>14</sup> กล่าวสรุปความหมายของข่าวไว้ว่า ข่าวก็คือข้อเท็จจริง ในการรายงานเหตุการณ์ของหนังสือพิมพ์ที่ประชาชนให้ความสนใจ เหตุการณ์อะไรก็ตามที่เกิดขึ้น หากไม่มีคนสนใจฟังก็ไม่มีการเล่าต่อกัน หนังสือพิมพ์ก็จะไม่นำมาเขียนเป็นข่าวเพราะพิมพ์ไปแล้วไม่มีใครอ่าน เปลืองหน้ากระดาษโดยใช่เหตุ

ข่าว คือ รายงานเหตุการณ์อันใดอันหนึ่ง ที่ทันเวลามีข้อความกระชับรัด และถูกต้อง ข่าวมิใช่เหตุการณ์ในตัวของมันเอง<sup>15</sup>

ข่าว คือ การรายงานเหตุการณ์ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเร็ว ๆ นี้ (Webster Merriam Dictionary, N.Y. : Pocket Books, 1974)

<sup>14</sup> ถาวร บุญวิวัฒน์, หลักการหนังสือพิมพ์ คู่มือฉบับประสบการณ์ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2538), หน้า 57.

<sup>15</sup> พีระ จิรโสภณ ผู้แปล, เทคนิคการรายงานข่าวจากประสบการณ์ของผู้สื่อข่าวชั้นนำในเอเชีย (กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2530), หน้า 20.

ข่าว คือ การรายงานอย่างทันท่วงที เกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งมนุษย์สนใจ และข่าวที่ดีที่สุดคือข่าวซึ่งผู้อ่านส่วนใหญ่สนใจ (Bond, F. Freser)

ข่าว คือ รายงานข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความคิดเห็นจากบุคคลระดับต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญ (Significance) และเป็นที่น่าสนใจ (Interest) อันมีผลกระทบต่อคนหมู่มากในชุมชน หรือสังคม<sup>16</sup>

จากคำจำกัดความที่นักวิชาการได้ให้ไว้จากข้างต้น สรุปความหมายของข่าวได้ว่า ข่าว คือ รายงานเหตุการณ์ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น มีความน่าสนใจ และรวดเร็วทันเหตุการณ์ แต่ในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมาย การที่จะเลือกรายงานเหตุการณ์อะไรมานำเสนอเป็นข่าวนั้น ย่อมต้องมีหลักในการพิจารณา โดยยึดองค์ประกอบของข่าว (News Elements) มาเป็นหลัก

#### องค์ประกอบของข่าว (News Element)

1. ความสดทันเหตุการณ์ (Immediacy or Timeliness) นับเป็นหัวใจของการเสนอข่าว ข่าวต้องมีความรวดเร็วในการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ให้ผู้อ่านได้ทราบอย่างทันที่ทันควัน หนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนจึงมีการแข่งขันกันในเรื่องของความรวดเร็วในการนำเหตุการณ์นั้นมานำเสนออย่างรวดเร็วเท่าใด คุณค่าข่าว และความสนใจของผู้อ่านก็มากขึ้น
2. ความใกล้ชิดต่อเหตุการณ์ (Proximity) ความใกล้ชิดเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่นำเสนอกับผู้อ่าน และผู้ผลิตหนังสือพิมพ์ การคัดเลือก และรายงานข่าวจึงพิจารณาถึงความใกล้ชิดต่อเหตุการณ์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้ชิดก็มักจะมีคุณค่าทางข่าวสูงกว่าเหตุการณ์ที่ไกลตัวออกไป ความใกล้ชิดนี้อาจเป็นความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางจิตใจ ความคิด สถานที่ หรือตัวบุคคลก็ได้
3. ความเด่น (Prominence) เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สร้างความน่าสนใจ และคุณค่าข่าว ไม่ว่าจะเด่นของบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ และเวลา
4. ความแปลกประหลาด (Oddity or Unusualness) เมื่อมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างผิดปกติ หรือผิดวิสัยในสังคม เหตุการณ์นั้นย่อมเกิดความน่าสนใจ และมีคุณค่าทางข่าวสูง

<sup>16</sup> ฉอาน วุฑฒิกกรมรักษา, หลักการรายงานข่าว, (กรุงเทพฯ: นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2536), หน้า 5.

เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์แล้ว มักสนใจในสิ่งใดก็ตามที่แปลก หรือไม่เคยพบเห็น มาก่อน

5. ปุถุชนวิสัย (Human Interest) องค์ประกอบนี้เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ทางอารมณ์ หรือจิตใจเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั่วไป คือ ความมีอารมณ์ร่วมในข่าว เช่น ความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ เห็นใจ เศร้า สงสาร รวมไปถึง ความรัก ชอบ เห็นอกเห็นใจ เป็นต้น
6. ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาคุณค่าทางข่าว เพราะความขัดแย้งย่อมเป็นที่สนใจของมนุษย์ทั่วไป ข่าวจากหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่เสนอเหตุการณ์ที่เกิดจากความขัดแย้ง ความไม่ลงรอยกัน เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง ศาสนา เชื้อชาติ สังคม รวมไปถึง ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน และผลประโยชน์ที่ขัดกัน
7. ความมีเงื่อนงำ (Suspense or Mystery) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว และยังไม่สามารถคลี่คลาย หรือค้นพบสาเหตุที่แท้จริงได้นั้น มักกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสงสัยใคร่ติดตาม ให้กระจ่าง มากกว่าเหตุการณ์ที่คลี่คลายไปแล้ว
8. ความกระทบกระเทือน (Consequence) เป็นผลกระทบของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับประชาชน หรือสังคม อาจเป็นผลกระทบทางความเป็นอยู่ การครองชีพ หรือทางสังคม ผลกระทบกระเทือนนี้อาจเกิดโดยทางตรงหรือทางอ้อม เหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากย่อมมีคุณค่าทางข่าวมากกว่า เหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนน้อย
9. ความตลกขบขัน (Amusement) ในช่วงเวลาที่บรรยากาศ สถานการณ์ในสังคมยังคงเคร่งเครียด หนังสือพิมพ์ก็อาจรายงานข่าวที่ขบขันต่าง ๆ เพื่อช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของสังคมได้บ้าง
10. ความก้าวหน้า (Progress) เป็นองค์ประกอบในการพิจารณาคุณค่าทางข่าวโดยเฉพาะ ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการในปัจจุบันทางด้านต่าง ๆ ย่อมเป็นผลต่อความเป็นอยู่ของคน มนุษย์ย่อมมีความสนใจอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงให้ชีวิตดีขึ้น เช่น ความก้าวหน้าทางการแพทย์ การศึกษา และสังคม เป็นต้น
11. องค์ประกอบทางด้านเพศ (SEX) ธรรมชาติของมนุษย์มักสนใจเรื่องราวที่เกี่ยวกับเพศ ทั้งเพศเดียวกัน และต่างเพศ หรือความผิดปกติทางเพศ เหตุการณ์ไม่ว่าจะดี หรือไม่ดี ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ มักเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และมีคุณค่าทางข่าวเสมอ

## คุณภาพของข่าว

ก่อนที่เหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริงจะถูกรายงานออกมาเป็นข่าวนั้น หลังจากที่ได้พิจารณาถึงองค์ประกอบของข่าวดังกล่าวในข้างต้นแล้วนั้น จอห์น วุศุฒิกรมรรักษ์<sup>17</sup> ได้กล่าวว่า ข่าวที่ได้นำเสนอก็คงจะต้องพิจารณาถึงคุณภาพของข่าวด้วย ดังนี้

1. ความถูกต้องครบถ้วนหรือถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง ข้อเท็จจริง หรือเรื่องราวที่ปรากฏในข่าวไม่ว่าจะเป็นชื่อ ยศ ตำแหน่ง อายุ อาชีพ ที่อยู่ สถานที่ วันที่ ฯลฯ จะต้องมีการตรวจสอบให้ถูกต้องและครบถ้วน เพื่อป้องกันการเสนอข่าวที่ผิดพลาด ซึ่งอาจเป็นผลร้ายต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าว หรือบรรณาธิการอาจถูกดำเนินคดีได้
2. สมดุลและเที่ยงธรรม (Balance and Fairness) หมายถึง ข่าวที่จะนำเสนอขึ้นจะต้องให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีที่มีความขัดแย้งกัน โดยนำเสนอประเด็นสำคัญที่ทั้งสองฝ่ายแสดงความคิดเห็นมาในลักษณะที่สมดุลกัน เช่น บุคคลใดหรือกลุ่มใดถูกผู้อื่นวิพากษ์-วิจารณ์พฤติกรรมหรือความคิดเห็น ก็จะต้องให้โอกาสแก่บุคคลหรือกลุ่มนั้นได้โต้แย้งหรือชี้แจงข้อกล่าวหาหรือข้อเท็จจริงด้วย
3. เที่ยงตรงหรือภาววิสัย (Objectivity) หมายถึง การรายงานเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา โดยปราศจากอคติ หรือไม่ควรสอดแทรกความคิดเห็นของผู้เขียนข่าวโดยมีผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย
4. ง่าย กระชับรัดกุมและชัดเจน (Simplicity , Conciseness , Clearness) หมายถึง ข่าวที่จะเขียนจะต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำสำนวนที่เข้าใจง่าย มีความกระชับรัดกุมไม่เยิ่นเย้อ และจะต้องกระชับแจ่มชัดชัดเจน เมื่ออ่านแล้วไม่จำเป็นต้องอ่านซ้ำแล้วซ้ำอีกจึงจะเข้าใจ โดยไม่ควรใช้คำกำกวมมีความหมายหลายแง่
5. ทันต่อเหตุการณ์ (Recentness) หมายถึง ข่าวที่นำมาเสนอจะต้องมีความทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ แม้ว่าจะไม่มีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นก็ตามแต่ก็อาจนำข้อเท็จจริงที่เหมาะสม และถูกต้องกับกาลเวลาปัจจุบัน และเป็นที่น่าสนใจของประชาชนโดยทั่วไปมานำเสนอเป็นข่าวได้

<sup>17</sup> จอห์น วุศุฒิกรมรรักษ์, อ้างแล้ว., หน้า 18.

## แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารด้วยภาพ

มนุษย์มีความต้องการที่จะสื่อสารให้คนอื่นทราบว่าตนเองได้พบเห็น หรือมีประสบการณ์อย่างไร การสื่อสารที่ว่านี้ มนุษย์ไม่ต้องการเพียงเพื่อการบอกเล่า หรือการพูดให้ฟัง แต่ต้องการให้ผู้อื่นได้มีโอกาสเห็น หรือรับรู้ประสบการณ์นั้น ๆ ด้วย จึงเกิดเป็นวิวัฒนาการของการสื่อสารด้วยภาพ

การใช้ภาษาพูดเพื่อสื่อความหมาย จะสามารถเข้าใจเรื่องกันได้ ก็ต่อเมื่อผู้ที่สื่อสารทั้งสองฝ่ายนั้นเข้าใจ และพูดภาษาเดียวกัน แต่สำหรับภาพนั้น คนทุกคนไม่ว่าชาติใดภาษาใดก็สามารถรับรู้ และเข้าใจได้

จากการศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ พบว่า การรับรู้ของมนุษย์จากประสาทสัมผัสต่าง ๆ นั้น มีความแตกต่างกันมาก การเห็นจะทำให้รับรู้ได้ดีที่สุด เมื่อเทียบกับประสาทสัมผัสอื่น ๆ

เนื่องจากภาพถ่ายสื่อที่ใช้ภาพแสดงความหมายประเภทหนึ่ง เพื่อการสื่อความหมายด้วยภาพ เป็นการสื่อสารที่มีผลต่อการรับรู้ และจดจำได้มากที่สุด จึงกล่าวได้ว่าภาพถ่ายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และมีประสิทธิภาพสูงในการสื่อความหมาย

ปิยกูล เลาะห์วัฒนศิริ<sup>18</sup> ได้กล่าวถึง การสื่อความหมายด้วยภาพถ่ายว่ามีด้วยกัน 3 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบที่เหมือนจริง รูปแบบที่เหมือนจริงเป็นรูปแบบที่เข้าใจง่ายที่สุด เมื่อดูภาพถ่ายที่ใช้รูปแบบเหมือนจริงสื่อความหมาย คนดูจะรู้ทันทีว่าภาพนั้นเป็นเรื่องราวของอะไร หรือผู้ถ่ายภาพต้องการบอกอะไรแก่คนดู การใช้รูปแบบที่เหมือนจริงจะทำให้ภาพถ่ายเข้าถึงคนดูทุกกลุ่ม ไม่ว่าชาติใด ภาษาใด นอกจากนั้น พื้นฐานทางการศึกษา อายุ ตลอดจนวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของคนดูก็ไม่เป็นอุปสรรคในการรับรู้เรื่องราวจากภาพถ่ายที่ใช้รูปแบบการสื่อความหมายที่เหมือนจริงนี้

<sup>18</sup> ปิยกูล เลาะห์วัฒนศิริ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาพนิ่ง และภาพยนตร์ หน่วยที่ 1-5 (กรุงเทพฯ: สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532), หน้า 93-95.

2. รูปแบบที่ใช้สัญลักษณ์ การสื่อความหมายทางภาพถ่ายโดยใช้สัญลักษณ์นี้ เป็นรูปแบบการสื่อความหมายที่ยากแก่การเข้าใจกว่ารูปแบบที่เหมือนจริง เพราะมิได้บอกเรื่องราว หรือเนื้อหาแก่ผู้ดูอย่างตรงไปตรงมา
3. รูปแบบที่เป็นนามธรรม การสื่อความหมายที่ใช้รูปแบบที่เป็นนามธรรม เป็นการสื่อความหมายด้วยภาพที่มุ่งแสดงเนื้อหาและความหมาย ตลอดจนอารมณ์และความรู้สึก โดยมีได้เน้นความเหมือนจริง แต่ใช้วิธีจัดองค์ประกอบแห่งศิลปะให้เป็นภาพที่มีความหมาย ภาพที่ใช้รูปแบบนามธรรมในการสื่อความหมาย อาจจะไม่บอกเรื่องราวโดยตรง หรือภาพนั้นอาจจะดูไม่มีความหมาย แต่เมื่อดูภาพนั้นแล้ว คนดูจะเกิดความรู้สึกอย่างไรอย่างหนึ่งขึ้น เช่นอาจจะรู้สึกถึงความอ่อนหวานของพื้นผิวและแสงเงาที่นุ่มนวล อาจรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวและมีชีวิตของแสง และสีที่สดใส

การสื่อความหมายด้วยภาพถ่ายทั้ง 3 รูปแบบข้างต้น จะเห็นได้ว่าการสื่อความหมายด้วยรูปแบบที่เหมือนจริง จะแปลความหมายได้ง่ายที่สุด เพราะเป็นการบอกเรื่องราวอย่างที่เห็นจริง และตรงไปตรงมา

#### วัตถุประสงค์ของการสื่อสารด้วยภาพ

ภาพถูกนำมาใช้เป็นตัวกลางในการสื่อความหมายต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เนื้อหาที่ถ่ายทอดมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และไปถึงผู้รับได้อย่างรวดเร็ว และจดจำได้ง่าย ดังนั้น การสื่อสารด้วยภาพจึงมีจุดประสงค์หลายประการ ดังที่ ชวรัตน์ เชิดชัย<sup>19</sup> ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์เพื่อการให้ข่าวสาร เป็นวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่ง คือ ให้ข่าวสารอ้างอิงเท็จจริง เหตุการณ์ ลักษณะของวัตถุ สื่อของ สถานที่ เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นจริง และยังทำให้ผู้อ่านสนใจข่าวสาร
2. วัตถุประสงค์เพื่อให้การแนะนำ ภาพมีวัตถุประสงค์ให้การแนะนำ เป็นการใช้ภาพเพื่อเสริมสร้าง หรือเร้าอารมณ์ หรือสร้างบรรยากาศต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกคล้อยตาม

<sup>19</sup> ชวรัตน์ เชิดชัย, การข่าวและบรรณาธิการ หน่วยที่ 10-15 (กรุงเทพฯ: สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530), หน้า 667-674.

3. วัตถุประสงค์เพื่อตกแต่งเนื้อหา สำหรับเนื้อหาที่ไม่สามารถจะหาภาพอันเหมาะสมต่อการที่จะสื่อความหมายของเนื้อหา หากลงพิมพ์เป็นตัวหนังสือล้วน ๆ เนื้อหาข่าวสารนั้นจะแห้งแล้ง ไม่ดึงดูดความสนใจของผู้พบเห็น แต่เมื่อนำภาพมาใช้ประกอบเนื้อหา แม้รายละเอียดของภาพจะไม่สื่อความหมายของเนื้อหานั้นโดยตรงก็ตาม ภาพที่นำมาใช้ก็อาจจะช่วยเป็นสื่อดึงดูดใจให้มีการอ่านต่อไป
4. วัตถุประสงค์เพื่อเน้นความหมายเนื้อหา ภาพสามารถจะไปใช้สำหรับเน้นให้เนื้อหาที่ต้องการถ่ายทอดไปสู่ผู้รับสารมีความหมายเด่นชัดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เนื้อหาข่าวสารที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เมื่อใช้ภาพมาประกอบการอธิบายด้วย ภาพจะช่วยเน้นหรือย้ำความคิดที่จะใช้ในการสื่อสารได้ตลอดจนสามารถแสดงความสัมพันธ์ และตั้งสาระสำคัญของเนื้อหาให้สะดุดสายตา และเร้าใจความสนใจของผู้ดู
5. วัตถุประสงค์เพื่อให้การสรุปความหมาย ปัจจุบันคนทุกคนมีโอกาสที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างมากมาย และหลากหลาย แต่เนื่องจากความสามารถที่จะวิเคราะห์ และจดจำข่าวสารของคนเราก็มียู่อย่างจำกัด ในสภาพปกติการใช้ภาพสำหรับการวิเคราะห์ และสรุปความหมาย ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและนับจะมีความสำคัญมากขึ้น เพราะการใช้ภาพมาสรุปความหมายจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ และแปลความหมายได้อย่างรวดเร็ว
6. วัตถุประสงค์เพื่อขยายความคิด และความเข้าใจ ปกติเนื้อหาของความคิดที่แสดงออกมาทางตัวหนังสือ หรือทางคำพูดเพียงอย่างเดียว อาจจะทำให้ความหมายได้ไม่ชัดเจนเพียงพอ และอาจสร้างความสับสนให้ผู้รับ ภาพจึงถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่ควบคู่กันไปทั้งการขยายความคิด และความหมายของเนื้อหา
7. วัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความหลากหลายให้การเสนอเนื้อหา เนื้อหาข่าวสารบางอย่างเมื่อเสนอไปตามปกติอาจจะมีลักษณะแห้งแล้ง ซ้ำซากจำเจ ไม่น่าสนใจ แต่เมื่อใส่ภาพลงไปก็จะช่วยให้ข่าวสารเกิดความหลากหลาย มีสีสัน ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ และบางครั้งอาจจะช่วยให้เข้าใจความหมายของเนื้อหาข่าวสารนั้นได้มากกว่าปกติด้วย
8. วัตถุประสงค์เพื่อการโฆษณา การโฆษณาเป็นข่าวสารซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่โน้มน้าวใจด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อดึงดูดใจและให้ผู้พบเห็นซื้อสินค้าที่โฆษณาแล้ว ยังต้องแข่งขันกับการโฆษณาสินค้าประเภทเดียวกันกับรายอื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้น การใช้ภาพกับเนื้อหาโฆษณาก็มีความสำคัญต่อการดึงดูดความสนใจ รวมทั้งการสื่อความหมายจุดเด่นของผลิตภัณฑ์

ภาพสามารถใช้เป็นตัวกลางในการสื่อความหมายได้ดี อีกทั้งยังดึงดูดความสนใจ และง่ายต่อการจดจำของผู้รับสาร ภาพจึงถูกใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มากมาย เพื่อสื่อสาร และเพิ่มความเข้าใจให้มากยิ่งขึ้น



## แนวคิดเกี่ยวกับภาพข่าว

ในปัจจุบันหนังสือพิมพ์มีการใช้ภาพประกอบในหน้าต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์เป็นจำนวนมาก ซึ่งภาพประกอบเหล่านั้นสามารถแบ่งได้เป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภทตามที่ เยาวนันท์ เชษฐรัตน์<sup>20</sup> ได้ทำการแบ่งไว้ดังนี้

1. ภาพถ่าย
2. ภาพวาด และภาพวาดยังแบ่งได้อีก เป็น ภาพวาดลายเส้น และภาพวาดการ์ตูน

จากที่กล่าวถึงประเภทของภาพที่ใช้ในหน้าหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ประเภทนั้น ภาพถ่ายจะให้ความเหมือนจริงมากที่สุด เนื่องจาก “การถ่ายภาพเป็นรูปแบบสูงสุดของการแสดงออกของมนุษย์ พัฒนาการของเครื่องมือ และอุปกรณ์การถ่ายภาพเป็นวงจรต่อเนื่องกับจำนวนภาพประกอบที่เป็นภาพ ถ่ายในหนังสือ และนิตยสารต่าง ๆ เป็นผลให้ภาพถ่ายแพร่หลายไปทั่วโลก และสร้างความเข้าใจอันเป็นสากลขึ้นได้”<sup>21</sup>

ภาพถ่ายนั้นถือได้ว่าเป็นภาษาสากล ที่สามารถสร้างความเข้าใจให้กับผู้ดูภาพ ไม่ว่าจะเป็นคนต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา ต่างศาสนา รวมไปถึงผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออก ก็ยังสามารถเข้าใจในความหมายของภาพเหล่านั้นด้วย

ลักษณะเฉพาะตัวของภาพถ่ายที่เป็นส่วนช่วยในการสื่อสาร ที่สามารถสร้างความเข้าใจได้รวดเร็ว เพราะคนเรารู้ภาพก็จะมีใจในทันที ซึ่งต่างกับตัวหนังสือที่ต้อง อ่าน ดีความ และทำความเข้าใจ กมล ฉายาวัดนะ<sup>22</sup> ได้แบ่งภาพถ่ายที่ใช้ในหน้าหนังสือพิมพ์ไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ภาพข่าว เป็นภาพที่มีเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อยู่ในภาพในลักษณะเดียวกับข่าว แสดงให้เห็นว่ามีอะไรเกิดขึ้น มีเรื่องราวอะไรที่บอกให้คนอ่านทราบจากการได้เห็นภาพ สิ่งที่ยังบอกได้ไม่ครบถ้วน หรือบอกได้ไม่ชัดเจน เนื่องจากไม่ปรากฏอยู่ในภาพ ก็

<sup>20</sup> เยาวนันท์ เชษฐรัตน์, การศึกษาพัฒนาการของแบบเรียนประกอบภาพของไทย, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคสัตตาศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 13.

<sup>21</sup> เยาวนันท์ เชษฐรัตน์, อ้างแล้ว, หน้า 21.

<sup>22</sup> กมล ฉายาวัดนะ, “การใช้ภาพถ่ายในการสื่อสาร”, ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภาพนิ่ง และภาพยนตร์ พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532), หน้า 211.

ใช้คำบรรยายภาพช่วยให้สมบูรณ์ ภาพข่าวเป็นภาพที่ใช้เพื่อการสื่อสารโดยตรง และเป็นภาพที่ให้ประโยชน์มากในลักษณะที่สร้างความเข้าใจได้เร็ว เป็นหลักฐาน ดึงดูดความสนใจ และก่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ

2. ภาพประกอบข่าว เป็นภาพที่ไม่ใช่ภาพข่าวโดยตรง แต่มีเรื่องราวซึ่งช่วยให้เข้าใจข่าวดีขึ้น เช่น การบรรยายถึงสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง หากมีภาพสถานที่นั้นประกอบด้วย จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจและรู้จักดีขึ้น หรือการพูดถึงตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การบรรยายด้วยตัวหนังสือไม่อาจทำให้ผู้อ่านรู้จักหน้าตาบุคคลนั้นได้ ต้องอาศัยภาพถ่ายช่วยประกอบ เป็นต้น

ภาพข่าวเป็นภาพถ่ายที่แตกต่างจากภาพทั่วไป โดยที่ภาพข่าวจะมีองค์ประกอบของข่าว และสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน ช่างภาพข่าวต้องถ่ายภาพที่มีคุณค่าของความเป็นข่าวซึ่ง มาลี บุญศิริพันธ์<sup>23</sup> ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของภาพข่าวไว้ดังนี้

1. ภาพข่าวควรต้องมีองค์ประกอบของความน่าสนใจ
2. ภาพข่าวต้องมีคุณภาพ และเนื้อหาสมบูรณ์พอที่จะบอกเรื่องราวของเหตุการณ์ให้ผู้อ่านเข้าใจได้
3. ภาพข่าวต้องสื่อความหมายในเรื่องที่จะต้องการสื่ออย่างชัดเจน
4. ภาพข่าวควรตอบคำถามให้แก่ผู้อ่านได้ เหมือนกับได้อ่านความนำของข่าวหนึ่งข่าว คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน และ อย่างไร
5. ภาพข่าวควรจะต้องมีคุณภาพดีพอสำหรับระบบการพิมพ์ กล่าวคือ กระบวนการทางเทคนิคในการผลิต สามารถเก็บรายละเอียดของเรื่องได้ทั้งหมด จึงต้องมีความคมชัด และสื่อเรื่องราวได้อย่างครบถ้วน

#### คุณสมบัติของภาพข่าว

การใช้ภาพให้เกิดประโยชน์ต่อเนื้อหา นั้น จำต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติบางประการของภาพที่จะนำมาใช้ด้วย เพื่อให้ภาพนั้นสามารถสื่อสารความหมาย และถ่ายทอดเหตุการณ์ข่าวสารได้ ดังที่ ชวรัตน์ เชิดชัย<sup>24</sup> ได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่สำคัญ ๆ ที่ภาพพึงจะมี ดังนี้

<sup>23</sup> มาลี บุญศิริพันธ์, หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), หน้า 108.

<sup>24</sup> ชวรัตน์ เชิดชัย, อ้างแล้ว., หน้า 694-699.

1. ภาพต้องเรียกความสนใจของผู้ดู
2. ภาพต้องมีลักษณะสรุปความหมาย
3. ภาพต้องให้สาระสำคัญของเนื้อหา
4. ภาพต้องเชื่อถือได้
5. ภาพต้องมีลักษณะเร้าอารมณ์

การที่ภาพถ่ายจะสามารถเรียกร้องความสนใจ การสรุปความหมาย หรือการเร้าอารมณ์ได้ นั้น ภาพถ่ายจะประกอบขึ้นมาจากคุณสมบัติ 2 ประการด้วยกัน คือ

1. คุณสมบัติทางด้านกายภาพ หมายถึง คุณสมบัติของตัวภาพถ่ายเอง เช่น ความคมชัด การเปิดรับแสงพอดี และการจัดองค์ประกอบที่ดี เป็นต้น
2. คุณสมบัติทางด้านเนื้อหา หมายถึง คุณสมบัติในการถ่ายทอด สื่อความหมายทางด้านต่าง ๆ

David P. Bergin<sup>25</sup> ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของภาพข่าวที่กองบรรณาธิการต้องการ 3 ประการคือ

1. คุณสมบัติทางด้านกายภาพ (Physical Quality) พิจารณาจากคุณภาพของภาพข่าว เช่น ความคมชัด โทนสี รายละเอียดของภาพ เป็นต้น
2. คุณสมบัติทางด้านเนื้อหาของภาพ (Photo Content) พิจารณาจากความสามารถในการบอกเรื่องราวของภาพ เรื่องราวนั้นต้องตรงประเด็น ภาพนั้นมีจุดสนใจใหญ่พอ และเป็นภาพที่มี action นอกจากนี้ยังต้องมีองค์ประกอบเหล่านี้ คือ
  - 2.1 ความน่าสนใจ (Human Interest)
  - 2.2 ความแปลก (The Odd or Unusual)
  - 2.3 ความขัดแย้ง (Conflict or Combat)
  - 2.4 ความน่าสนใจนั้นมีความเป็นสากล (Universal Interest Situation)
  - 2.5 เป็นภาพที่ประกอบด้วยสัญชาตญาณ 4 ประการ (Four Basic Instincts) คือ เป็นภาพที่เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ มีองค์ประกอบทางเพศ เกี่ยวกับความทะเยอทะยาน และภาพที่เกี่ยวกับการต่อสู้ หนีภัย

---

<sup>25</sup> David P. Bergin, Photojournalism Manual (New York: Morgan & Morgan Inc., Publisher, 1967), p. 165.

3. คุณสมบัติทางด้านนโยบาย (Editorial Policy) ขึ้นอยู่กับหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ เช่น หนังสือพิมพ์บางฉบับจะไม่ตีพิมพ์ภาพอุบัติเหตุ ภาพศพ เนื่องจากเห็นว่าเป็นภาพที่น่ากลัว สยดสยอง ในขณะที่บางฉบับตีพิมพ์ เนื่องจากอยากให้เป็นอนุสติสำหรับผู้อ่าน

สนั่น ปัทมะทิน<sup>26</sup> ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของภาพข่าว ไว้ดังนี้

#### คุณลักษณะทางภาพ

1. การประกอบภาพดี
2. การเปิดหน้ากล้องพอดี
3. มีสีสันลดหลั่นกว้างขวาง
4. มีความเปรียบต่างของสีพอดี
5. มองเห็นส่วนละเอียดลออได้ชัดเจน
6. มีความคมชัด
7. เป็นภาพที่ไม่มีตำหนิ
8. ใช้กระดาษขยายที่มีพื้นกระดาษเหมาะสม

#### คุณสมบัติทางเสนอเรื่องราว

1. ภาพนั้นให้ข่าวสาร หรือความรู้
2. ภาพนั้นให้การศึกษา
3. ภาพนั้นให้ความตื่นเต้น
4. ภาพนั้นอธิบายเรื่องราวให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น
5. ภาพนั้นบอกบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ได้คิดไว้ก่อน
6. ภาพนั้นบอกเหตุการณ์ของข่าว

ดรุณี หิรัญรักษ์<sup>27</sup> ได้กล่าวถึงคุณภาพของภาพที่ดี ไว้ดังนี้

#### คุณภาพของภาพถ่ายที่ดี

1. ความคมชัดของภาพ ภาพถ่ายควรมี Focus ที่เหมาะสม ชัดเจน และเห็นรายละเอียดในภาพอย่างเด่นชัด

<sup>26</sup> สนั่น ปัทมะทิน, ภาพถ่ายสำหรับหนังสือพิมพ์ ใน คู่มือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2530), หน้า 185-190.

<sup>27</sup> ดรุณี หิรัญรักษ์, นิตยสาร (กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 109-110.

2. Contrast ภาพควรมีความมืด ความสว่างที่เด่นชัด โทนของสีสว่าง และสีมืดควรมี Contrast ที่เหมาะสม
3. ขนาดความใหญ่ของภาพ
4. ความมันของภาพ (Glossiness) ภาพถ่ายควรใช้กระดาษที่มีผิวเรียบมัน ความมันของกระดาษจะช่วยทำให้เส้นต่าง ๆ ในภาพคมชัด

#### คุณภาพของเนื้อหาของภาพถ่าย

สิ่งที่เนื้อหาของภาพถ่ายสามารถดึงดูดความสนใจ ประกอบด้วย

1. คน (People) ไม่ควรมีมากเกินไป จะทำให้ภาพขาดความน่าสนใจ ภาพคนควรให้ดูเป็นธรรมชาติมากที่สุด
2. การกระทำ (Action) ภาพคนควรนำเสนอการกระทำของคน เพื่อให้เกิดอารมณ์ในภาพ
3. สิ่งของ (Property) ควรถ่ายภาพสิ่งที่สื่อความหมายได้
4. ความหมาย (Meaning) ภาพที่ดีต้องทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ช่างภาพต้องการนำเสนอได้

#### ประเภทของภาพข่าว

ภาพข่าวที่ถูกตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์นั้น นอกจากมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันแล้ว ยังมีความแตกต่างในเรื่องราว และประเภทของภาพข่าวอีกด้วย ในการที่จะพิจารณาแยกแยะประเภทของภาพข่าวเหล่านั้น ย่อมต้องอาศัยบทบาทหน้าที่ของภาพข่าวนั้นว่ามีลักษณะเช่นใด

ภาพข่าวที่ดีนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ยังทำให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกร่วมกับเหตุการณ์ได้อีกด้วย เช่น ความรู้สึกสลด ความขัดแย้ง ต่อด้าน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จากการถ่ายภาพของช่างภาพที่มีความชำนาญ และมีความรู้ด้านวารสารศาสตร์เป็นอย่างดี

กมล ฉายาวัดนะ<sup>28</sup> ได้แบ่งภาพข่าวออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ เป็นภาพที่ถ่ายจากเหตุการณ์จริง ภาพจะได้เรื่องดีมาน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ถ่ายภาพ ภาพข่าวประเภทนี้ได้แก่ ภาพข่าว

<sup>28</sup> กมล ฉายาวัดนะ, ภาพถ่ายเพื่อการสื่อสาร (กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530), หน้า 27.

อาชญากรรม ภาพข่าวกีฬา ภาพข่าวการเมืองในบางเรื่อง ภาพข่าวประเภทนี้จึงเป็นภาพที่มีคุณค่าทางข่าว และเป็นภาพที่หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีความต้องการมาก เนื้อหาในภาพบอกกล่าวเรื่องราวของข่าวได้เป็นอย่างดี จึงอาจสามารถทำให้ผู้อ่านทราบข่าวสารได้อย่างชัดเจน และถูกต้องยิ่งขึ้น

2. ภาพข่าวทั่วไป เป็นภาพที่มีเรื่องน่าสนใจเป็นข่าว แต่เนื้อหาของภาพขึ้นอยู่กับการศึกษาของช่างภาพ หรือบรรณาธิการ ภาพข่าวทั่วไปอาจจะเป็นภาพของสิ่งที่ปรากฏอยู่เป็นประจำ แต่ถ่ายภาพมานำเสนอ เช่น การขายสินค้าบนทางเท้าริมถนน ซึ่งเป็นความผิด
3. ภาพประกอบข่าว เป็นภาพที่มีได้ถ่ายในขณะที่เกิดข่าวโดยตรง แต่ช่างภาพ หรือบรรณาธิการภาพนำมาจากที่อื่น เพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวนั้น

ภาพข่าวมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเนื้อหาข่าว ในหน้าหนังสือพิมพ์ทุกวันนี้ได้นำเสนอภาพข่าวมากมายหลายประเภท ตั้งแต่หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ จนถึงด้านหน้าของหนังสือพิมพ์ ภาพข่าวจึงมีฐานะเป็นข่าวด้วยเช่นกัน ซึ่ง Scandle<sup>29</sup> ได้แบ่งภาพข่าวเป็นประเภทต่างได้ดังนี้

1. ภาพข่าวในพระราชสำนัก
2. ภาพข่าวการเมือง
3. ภาพข่าวเศรษฐกิจ และธุรกิจ
4. ภาพข่าวอุบัติเหตุ ภัยพิบัติ อาชญากรรม และการทำผิดกฎหมายต่าง ๆ
5. ภาพข่าวแรงงาน การเกษตร
6. ภาพข่าวต่างประเทศ
7. ภาพข่าวการศึกษา ศาสนา ศิลปกรรม จรรยา
8. ภาพข่าวศิลปะ วัฒนธรรม และบันเทิง
9. ภาพข่าววิทยาศาสตร์ การแพทย์ การอวกาศ
10. ภาพข่าวกีฬา
11. ภาพข่าวสตรี แฟชั่น แบบผม เสื้อผ้า การบ้านการเรือน
12. ภาพข่าวที่น่าสนใจอื่น ๆ เช่น ต้นไม้ สัตว์เลี้ยง และธรรมชาติต่าง ๆ
13. ภาพข่าวอื่น ๆ

<sup>29</sup> Scandlen Guy Blakeslee, The Thai Press : A content analysis (California State University, Fullerton M.A., 1975), pp. 24 – 25.

นอกจากนักวิชาการจะได้แบ่งประเภทของภาพข่าวออกเป็นทั้งในเรื่อง คุณค่าของความเป็นข่าว และแบ่งตามประเภทของข่าวแล้วนั้น ยังมีการแบ่งภาพข่าวได้อีกในลักษณะของความรู้สึกของภาพซึ่งมี 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1. ภาพที่ให้ความรู้สึกทางบวก (Positive feeling) ภาพเหล่านี้จะทำให้คนดูรู้สึกสบายใจ เพลิดเพลินในที่ได้เห็น
2. ภาพที่ให้ความรู้สึกทางลบ (Negative feeling) เป็นภาพที่ก่อให้เกิดความรู้สึกหวาดกลัว ขยะแขยง หรือดูแล้วอูจาด
3. ภาพที่ให้ความรู้สึกเป็นกลาง (Neutral feeling) เป็นภาพที่ดูแล้วรู้สึกเฉย ๆ เป็นกลาง เช่น ภาพทิวทัศน์ เป็นต้น

ภาพข่าวสามารถแบ่งออกได้เป็นหลากหลายประเภท แต่ที่สำคัญที่สุดของการลงตีพิมพ์ ภาพข่าวในหน้าของหนังสือพิมพ์ คือการใช้ประโยชน์จากภาพข่าวเหล่านั้น

มาลี บุญศิริพันธ์<sup>30</sup> ได้กล่าวถึงประโยชน์ของภาพในหนังสือพิมพ์ไว้ดังนี้

1. ภาพข่าวช่วยให้ผู้อ่านมีโอกาสเห็นเหตุการณ์จริง ๆ เหมือนกับผู้สื่อข่าวได้พบ
2. เป็นหลักฐานยืนยันถึงสิ่งที่ผู้สื่อข่าวเขียนบรรยายในข่าว
3. ช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านมีความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันกับบุคคลในข่าวมากขึ้น
4. ช่วยให้ผู้อ่านได้รู้จักบุคคลที่ปรากฏในข่าวบ่อย ๆ สามารถบอกได้ว่า ใครเป็นใครมีบุคลิกลักษณะอย่างไร
5. กระตุ้นให้ผู้อ่านมีความสนใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
6. ช่วยให้มีหลากหลายในการจัดหน้าหนังสือพิมพ์ ทำให้หนังสือพิมพ์มีสีสันน่าสนใจมากขึ้น
7. ช่วยส่งเสริมการอ่านหนังสือพิมพ์ สำหรับผู้ที่ไม่ชอบอ่านข่าวละเอียด

---

<sup>30</sup> มาลี บุญศิริพันธ์, อ้างแล้ว., หน้า 108.

### แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

คำว่า “ทัศนคติ” ได้มีนักจิตวิทยา และนักวิชาการให้ความหมายไว้ต่าง ๆ มากมาย ตามความคิด และความเชื่อของแต่ละบุคคล ซึ่งนักจิตวิทยา และนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้  
Kretch และ Crutchfield<sup>31</sup> ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนคติเป็นผลรวมของกระบวนการที่ทำให้เกิดการจูงใจ อารมณ์ การยอมรับ และความรู้ความคิดอันเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ของบุคคล

Allport<sup>32</sup> ได้ให้ความหมายว่า ทัศนคติสภาวะของความพร้อมทางจิต ซึ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์ และสภาวะความพร้อมนี้จะเป็นตัวกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคล ที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ

Frederic J. McDonald<sup>33</sup> ให้ความหมายว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมที่จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาในทางใดทางหนึ่ง

จำรูญ มีখনอน<sup>34</sup> ให้ความหมายว่า ทัศนคติ คือความรู้สึกรู้สึกนึกคิด และแนวทางปฏิบัติ หรือท่าทีที่มีต่อสิ่งแวดลอมแต่ละอย่าง อาจมีความเข้มข้นหรือความรุนแรงไม่เท่ากัน

เฉลียว บุรีภักดี<sup>35</sup> ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทัศนคติที่เรามีต่อสิ่งต่าง ๆ เกิดจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ทั้งสิ้น ดังนั้นจึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น แต่กระบวนการเปลี่ยนแปลงอาจจะเร็วหรือช้า แล้วแต่ชนิดของทัศนคติและประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ

---

<sup>31</sup> Charles A. Kiesler, Barry E. Collin and Norman Miller, Attitude Change : Critical Analysis of Theoretical Approaches (New York: John Wiley & Son, Inc.,1969), p. 1.

<sup>32</sup> W. Gardon Allport, A handbook of Social Psychology (Worester: Clark University Press, 1935), p. 810.

<sup>33</sup> Frederic J. McDonald, Education Psychology (San Francisco: Wadsworth Publishing Co.,Inc.,1959), p. 564.

<sup>34</sup> จำรูญ มีখনอน, ทัศนคติของนักศึกษาแพทย์ต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขในชนบท (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สถาบันบัณฑิตศึกษาพัฒนาบริหาร, 2507), หน้า 19 .

<sup>35</sup> เฉลียว บุรีภักดี, จิตวิทยาสังคม (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517), หน้า 218.



จากคำจำกัดความที่นักจิตวิทยา และนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่าทัศนคติไว้แตกต่างกัน กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้เกิดมาจาก ประสบการณ์ การเรียนรู้ และอารมณ์ของแต่ละบุคคล เป็นแนวโน้มที่บุคคลนั้นจะแสดงพฤติกรรมออกมาในทางที่สนับสนุน หรือต่อต้านสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

ถึงแม้ว่านักจิตวิทยาจะได้ให้ความหมายของคำว่า ทัศนคติให้แตกต่างกัน แต่เมื่อมองถึงองค์ประกอบของทัศนคติแล้ว นักจิตวิทยาต่างก็เห็นพ้องต้องกันว่า ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วนที่สัมพันธ์กันอยู่คือ<sup>36</sup>

1. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective component) หมายถึง ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ รัก เกลียด หรือกลัว ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ของบุคคล
2. องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive component) หมายถึง ความคิด หรือเหตุผลที่มีต่อสิ่งใด ๆ ก็ตามซึ่งมักสืบเนื่องมาจากความเชื่อของบุคคล
3. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติ (Behavioral component) คือความโน้มเอียงล่วงหน้าที่จะปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อแสดงออกโดยไม่ต้องฝืนต่อความคิด และความรู้สึกของตน

การที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่างกัน ก็เนื่องมาจาก ความรู้สึก ความเข้าใจ และแนวความคิดที่แตกต่างกัน และดังที่กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติในข้างต้นว่ามีความสัมพันธ์กันนั้นก็เกิดมาจาก<sup>37</sup>

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experiences) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน เช่น นาย ก. เคยพบปะพูดคุยกับนาย ข. ด้วยไมตรีที่ดี ก็จะทำให้ นาย ก. รู้สึกชอบหรือมีทัศนคติที่ดีต่อนาย ข. เป็นต้น
2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication from other) การได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นจะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่น เช่น เด็กที่เคยได้รับการสั่งสอนจากผู้ใหญ่ว่าทำอย่างนี้ดี อย่างนั้นไม่ดี ก็จะทำให้เด็กมีทัศนคติต่อการกระทำต่าง ๆ ตามที่ได้รับทราบมา

<sup>36</sup> ถวิล ชาราโกชน์, จิตวิทยาสังคม (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พีระพริษา, 2524), หน้า 61-62.

<sup>37</sup> ประภาเพ็ญ สุวรรณ, การวัดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมอนามัย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 64-65.

3. สิ่งที่ เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ เช่น เด็กมีความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ เมื่อเห็นว่าพ่อแม่แสดงท่าไม่ชอบสิ่งใด เด็กก็จะเลียนแบบคือไม่ชอบสิ่งนั้นด้วย
4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น โรงเรียน วัด หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสถาบันเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่มา และสนับสนุนให้คนเกิดทัศนคติบางอย่างขึ้นได้

จะเห็นได้ว่าการเกิดของทัศนคตินั้น มาจากแหล่งต่าง ๆ และสิ่งที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ก็คือการติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบใดก็ตาม ต่างก็มีการสื่อสารเป็นกิจกรรมสำคัญที่มีผลต่อการเกิดทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ

ทัศนคติมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น โดยเป็นโครงสร้างทางความคิด ความรู้สึกของบุคคลที่มีสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จึงสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของบุคคล เป็นตัวชี้แนะให้เห็นถึงทัศนคติที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งนั้น

นักจิตวิทยาที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องทัศนคติต่างก็กล่าวว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่สามารถวัดค่าได้ ทั้งนี้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่นักจิตวิทยาหลายคนได้คิดค้นขึ้นหลายวิธี ดังนี้

1. การวัดทัศนคติโดยใช้ช่วงปรากฏที่เท่ากัน (Equal - appearing Intervals) วิธีการนี้สร้างขึ้นโดย Thurstone ใช้วัดความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดว่าเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ การวัดนั้นต้องทำการสร้างข้อความที่แทนความรู้สึกของกลุ่มบุคคลให้มากที่สุด เพื่อนำไปให้คณะกรรมการพิจารณาตัดสินเลือกข้อความที่สร้างขึ้นมานั้น โดยเรียงลำดับความเห็นด้วยมากที่สุด ไปจนถึงไม่เห็นด้วยมากที่สุด จำนวน 11 ระดับ แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ซึ่งสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นี้ได้จากการให้ระดับข้อความต่าง ๆ ทั้งหมดจากคณะกรรมการ
2. การวัดทัศนคติโดยใช้วิธีลิเกิร์ต (Likert method or Sumated Rating) วิธีนี้สร้างขึ้นโดย Renis Likert วิธีวัดคือ สร้างข้อความทัศนคติ (attitude Statements) ขึ้นมาหลาย ๆ ข้อความให้ครอบคลุมหัวข้อที่ต้องการศึกษา วิธีวัดทัศนคติแบบลิเกิร์ตนี้เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายเนื่องจากสามารถสร้างได้โดยไม่มียาก มาตรฐานการวัดทัศนคติแบบลิเกิร์ตนี้ประกอบด้วยข้อความที่แสดงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใด อย่างหนึ่ง แล้วมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ ได้แก่ 1.ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2.ไม่เห็นด้วย 3.ไม่แน่ใจ 4.เห็นด้วย 5.เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. การวัดทัศนคติโดยวิธีวิเคราะห์สเกล (Scalogram Analysis) วิธีวิเคราะห์สเกลนี้เป็นวิธีการที่อธิบายถึงขบวนการในการประเมินผลกลุ่มของข้อความว่าเป็นไปตามลักษณะ Guttman Scale ตามความคิดของ Guttman เชื่อว่าสเกลวัดทัศนคติควรมีข้อความเพียง 4-6 ข้อความ หรือมากที่สุด 10-12 ข้อความเท่านั้น แล้วให้ผู้ตอบตอบเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย การให้คะแนนจะให้คะแนน 1 สำหรับข้อความที่เห็นด้วย และให้ 0 คะแนน สำหรับข้อความที่ไม่เห็นด้วย เมื่อสร้างข้อความเสร็จใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 100 ตัวอย่าง ให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อข้อความต่าง ๆ โดยเลือกตอบว่าเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย แล้วนำมารวมคะแนนของแต่ละคน จากนั้นเรียงลำดับคะแนนรวมของแต่ละคนจากมากไปหาน้อย แล้วจึงวิเคราะห์สเกลตามวิธีของ Guttman โดยสร้างตารางขึ้นมา ประกอบด้วยตารางของแต่ละคนในแต่ละข้อ โดยเริ่มจากคนที่ได้คะแนนสูงสุดไปหาต่ำสุด แล้ววิเคราะห์ว่าแต่ละข้อความเข้าหลักเกณฑ์หรือไม่ แล้วจึงคัดเลือกข้อความที่มีคนเห็นด้วยมากที่สุด และรองลงมาตามลำดับเท่าที่ต้องการ
4. การวัดทัศนคติโดยใช้เทคนิคความหมายจำแนก (Semantic Differential) วิธีการวัดทัศนคติวิธีนี้คิดโดย ออสกู๊ด (Charles E. Osgood) เป็นการวัดทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้คำคุณศัพท์ 2 คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน ระหว่างสองคำนี้จะมีค่าระดับคะแนนอยู่ระหว่างกลาง โดยปกติจะมีความหมายจำแนกด้วยข้อให้เลือกจำนวน 7 ข้อ ซึ่งให้กลุ่มบุคคลประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นสถานที่ บุคคล หรือเหตุการณ์ การประเมินนี้จะให้ผู้ตอบประเมินค่ามากน้อย เช่น ดี-ชั่ว จริง-เท็จ ฉลาด-โง่ แข็ง-อ่อน เร็ว-ช้า เป็นต้น
5. การวัดทัศนคติโดยวิธีการสะท้อนให้เห็นภาพ (Projective Techniques) การวัดทัศนคติวิธีการสะท้อนให้เห็นภาพนี้ เป็นการวัดทัศนคติทางอ้อม ในการวัดทัศนคตินั้น ถ้าผู้ที่จะศึกษาโดยตรงว่ามีเจตนาต้องการที่จะทราบอะไร เราอาจจะได้ข้อมูลจากผู้ถูกศึกษาไม่ตรงตามทัศนคติที่เป็นจริงของเขาก็ได้ ทั้งนี้เพราะเรื่องที่ศึกษาที่ส่วนทำให้ผู้ที่ถูกศึกษาเสียหาย หรือบางทีเรื่องนั้นไปทำให้เกิดความเสียหาย แต่ผู้ศึกษาอาจแสวงงตอบให้สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม ฉะนั้นผู้ศึกษาต้องใช้วิธีวัดโดยผู้ที่ถูกศึกษาไม่ทราบว่าตนกำลังให้ข้อเท็จจริงในเรื่องใดแน่ได้มากพอสมควร วิธีเหล่านี้ได้แก่ การต่อประโยคให้สมบูรณ์ การโยงความสัมพันธ์ของคำ การใช้ภาพการ์ตูน การให้เรื่องเล่าจากภาพที่เป็นชุดให้ดู การเล่านิทาน เป็นต้น

## การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา

เกษม ศิริสัมพันธ์<sup>38</sup> กล่าวว่า การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นวิธีการวิจัยสื่อสารมวลชนชนิดหนึ่ง วิธีการนี้มุ่งเฉพาะถึงเนื้อหาของสื่อมวลชน จะเป็น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร รายการวิทยุหรือโทรทัศน์ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อแสดงถึงแนวโน้มของการสื่อสารมวลชน

สนั่น ปัทมะทิน<sup>39</sup> อธิบายถึงความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่า เป็นวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งต้องสร้างเกณฑ์ขึ้นมา ซึ่งจะออกมาเป็นรูปของตารางวิเคราะห์ที่ประกอบด้วยถ้อยคำ ภาษา หน่วยที่ใช้มีตั้งแต่หน่วยที่ใหญ่ที่สุดถึงเล็กที่สุด เป็นข้อความ ประโยคหรือหัวข้อที่มีความหมายตรงกับเนื้อหาหรือข้อความที่ต้องการวิเคราะห์ สิ่งที่สำคัญในการสร้างเกณฑ์ของเนื้อหา คือ การจำแนกประเภทของเนื้อหาซึ่งต้องเหมาะสมกับความประสงค์ของการวิเคราะห์เนื้อหาว่า ต้องการข้อมูลชนิดใด เรื่องใด เพื่อทราบแนวโน้มในด้านใด

Krippendorff<sup>40</sup> ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ไว้ว่า เป็นเทคนิคของการวิจัยประเภทหนึ่งที่มีความน่าเชื่อถือได้ และมีผลสรุปที่เที่ยงตรงจากข้อมูลไปสู่เนื้อหาของข้อมูล

Berelson<sup>41</sup> ให้ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่าเป็นวิธีการที่มุ่งบรรยาย และอธิบายเนื้อหาของสื่อสารมวลชนที่ง่าย ไม่มีเงื่อนไข มีความตรงไปตรงมา มีระบบและใช้หลักการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

<sup>38</sup> เกשמ ศิริสัมพันธ์, การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันในกรุงเทพมหานคร 14 ฉบับ (กรุงเทพฯ: แผนกวารสารศาสตร์และคณะสังคมสาเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2507), หน้า 2.

<sup>39</sup> สนั่น ปัทมะทิน, บรรณาธิการ, ศัพท์านุกรมสื่อสารมวลชน (กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 10.

<sup>40</sup> Klaus Krippendorff, Content Analysis : An Introduction to Its Methodology (London: Sage Publications Inc., 1980), p. 21.

<sup>41</sup> Bernard Berelson, Content Analysis in Communication Research (New York: Hafner, 1971), pp. 16-18.

สรรคร์วี คชาชีวะ<sup>42</sup> ได้สรุปความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหา มีลักษณะดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิคในการวิจัยอย่างหนึ่ง โดยมีวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกับการวิจัยแบบอื่น ๆ
2. การวิเคราะห์เนื้อหา ต้องมีการสร้างเครื่องมือที่มีความเป็นปรนัย (Objectivity) และเชื่อถือได้ (Reliability) คือ เครื่องมือที่สร้างเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหานั้น เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ต่างกัน ผู้วิเคราะห์ต่างกัน แต่ใช้กับข้อมูลแบบเดียวกัน ผลที่ได้ย่อมเหมือนกัน และเครื่องมือนั้นไม่ว่าผู้ใดจะนำไปใช้ย่อมใช้ได้เช่นเดียวกัน
3. การวิเคราะห์เนื้อหาควรมีผลสรุปที่อธิบายความหมายของเนื้อหาได้ ทั้งในด้านปริมาณ (Quantitative) และในด้านคุณภาพ (Qualitative) อย่างมีความเที่ยงตรงตามธรรมชาติของสาร (Validity)

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เนื้อหา

Krippendorff<sup>43</sup> กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เนื้อหาก็คือเพื่อให้ความรู้ และมองเห็นปัญหาใหม่ ๆ แสดงข้อเท็จจริงและนำไปสู่การปฏิบัติที่ใช้การได้อย่างแท้จริง

เกษม ศิริสัมพันธ์<sup>44</sup> กล่าวถึง จุดประสงค์ของการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1. เพื่อทราบแนวโน้ม และระดับของการสื่อสารมวลชน
2. เพื่อเปรียบเทียบแนวโน้ม และระดับของเนื้อหาของการสื่อสารมวลชนระหว่างประเทศ
3. เพื่อทราบระดับความต้องการของประชาชนผู้ใช้สื่อมวลชน
4. เพื่อทราบ “แบบแผนวัฒนธรรม” (Cultural pattern) ของสังคมปัจจุบัน
5. เพื่อทราบแนวความคิดเห็นของสื่อมวลชนในฐานะเป็นแหล่งกลางในการแสดงความคิดเห็น
6. เพื่อตรวจสอบการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda)

<sup>42</sup> สรรคร์วี คชาชีวะ, การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ (กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 6.

<sup>43</sup> Klaus Krippendorff, *Ibid.*, p. 21.

<sup>44</sup> เกษม ศิริสัมพันธ์, อ้างแล้ว., หน้า 3.

Winner and Dominick,(1981)<sup>45</sup> กล่าวถึง การวิเคราะห์เนื้อหาที่มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. พรรณนาเนื้อหาการสื่อสาร การวิจัยเชิงวิเคราะห์ เนื้อหาที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการสำรวจ และอธิบายลักษณะเนื้อหาที่ปรากฏอยู่เป็นส่วนใหญ่
2. ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับลักษณะข่าวสาร
3. เปรียบเทียบเนื้อหาสื่อมวลชนกับโลกที่แท้จริง
4. ประเมินภาพลักษณ์ของกลุ่มบุคคลในสังคม
5. ศึกษาผลกระทบของสื่อมวลชน

กระบวนการในการวิเคราะห์เนื้อหา

สรรรค์รวี คชาชีวะ<sup>46</sup> ได้แบ่งขั้นตอนในการวิเคราะห์เป็น 6 หัวข้อ ดังนี้

1. หน่วยในการวิเคราะห์และหน่วยในการระบุจำนวน หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ซึ่งได้แก่ คำ (Word) สาร (Themes) คุณลักษณะ (Characters) ส่วนในการระบุจำนวน (Unit of Enumeration) นั้นแบ่งเป็น เนื้อที่ (Space) การปรากฏ (Appearance) ความถี่ (Frequency) ความเข้ม (Intensity)
2. การสุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์เนื้อหา แบ่งได้เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Random Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบชั้น (Stratified Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) และการสุ่มตัวอย่างขั้นตอน (Multistage Sampling)
3. การบันทึกข้อมูล ในการบันทึกข้อมูลสำหรับวิธีการวิเคราะห์เนื้อหานั้น ใช้วิธีการสังเกต ดังนั้น สิ่งที่สำคัญที่จะต้องพิจารณาถึงในการบันทึกข้อมูล คือ 1)คุณสมบัติของผู้สังเกต 2)การอบรมและเตรียมผู้สังเกตให้เหมาะสมกับงาน 3)ความหมายของข้อมูลที่บันทึก 4)การจัดการกับแผ่นบันทึกข้อมูล และส่วนประกอบที่ทำให้การบันทึกเป็นสิ่งที่มองเป็นได้ชัดเจนคือ
  - 3.1 ผู้สังเกต (Observers) ผู้ลงรหัส (Coders) และผู้ตัดสิน (Judges)
  - 3.2 การอบรม (Training)
  - 3.3 ความหมายของข้อมูล (Semantics of Data)

<sup>45</sup> Winner and Dominick,1981 อ้างโดย พีระ จิโรโสภณ, วิธีการวิจัยการสื่อสารมวลชน (กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 67-69.

<sup>46</sup> สรรรค์รวี คชาชีวะ, อ้างแล้ว., หน้า 19-57.

### 3.4 แผ่นบันทึกข้อมูล (Data sheets)

#### 4. การจัดประเภทข้อมูลในการวิเคราะห์

##### 4.1 ประเภทข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่า “ข้อมูลกล่าวถึงอะไร” ได้แก่

เนื้อหา (Subject matter) มีหน่วยในการวิเคราะห์เป็นย่อหน้าหรือเป็นเนื้อหา  
เนื้อหา (Subject matter) มีหน่วยในการวิเคราะห์เป็นย่อหน้าหรือเป็นเนื้อหา

ทิศทาง (Direction) คือ การจัดกลุ่มข้อมูลตามประเภทของทิศทางที่เป็นคุณ  
ลักษณะของเนื้อหา

มาตรฐาน (Standards) คือ การจัดกลุ่มข้อมูลโดยมีการจัดประเภทของทิศทาง  
อย่างเป็นมาตรฐาน

ค่านิยม (Values) คือ มาตรฐานในการจัดประเภทค่านิยม หรือเป้าหมายหรือ  
การแสดงความต้องการของมนุษย์

วิธีการ (Methods) เป็นการจัดกลุ่มข้อมูลประเภทที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ  
ลักษณะ (Traits) ประเภทลักษณะนี้ แสดงถึงคุณลักษณะโดยทั่วไปของบุคคล  
เช่นทางด้านจิตวิทยา คุณสมบัติทางด้านภูมิหลัง เป็นต้น

ผู้กระทำ (Actor) ข้อมูลแบบนี้แสดงถึงบุคคล หรือกลุ่มบุคคล หรือสิ่งอื่น ๆ ที่  
ปรากฏว่าอยู่ในฐานะที่เป็นผู้ริเริ่มให้เกิดการกระทำต่าง ๆ

ผู้สื่อสาร (Authority) การจัดกลุ่มข้อมูลประเภทนี้ บางที่เรียกว่า แหล่งสาร  
(Source) หมายถึง บุคคล หรือ กลุ่มบุคคล หรือ สิ่งอื่น ๆ ที่ระบุในข้อความ

จุดกำเนิด (Origin) การจัดข้อมูลเป็นประเภทจุดกำเนิดนี้ ใช้ในการศึกษาเนื้อหาที่  
ระบุถึงสถานที่เกิดการสื่อสาร เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสนใจของผู้รับว่ามีต่อเนื้อหาที่มีสถานที่  
เกิดต่างกันอย่างไร

กลุ่มเป้าหมาย (Target) หมายถึงกลุ่มที่เป็นเป้าหมายในการสื่อสาร นิยมใช้ เมื่อ  
ต้องการศึกษาว่ากลุ่มเป้าหมายกลุ่มใด เป็นกลุ่มที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดในเรื่องที่วิเคราะห์

##### 4.2 ประเภทข้อมูลที่แสดงว่า “ข้อมูลกล่าวอย่างไร” ได้แก่

รูปแบบของการสื่อสาร คือ การแบ่งความแตกต่างในรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา  
รูปแบบข้อความ หมายถึง การจัดประเภทข้อมูลตามรูปแบบของหลักภาษา  
หรือรูปแบบการสร้างประโยค

ความเข้ม คือ การจัดประเภทข้อมูลตามระดับความเข้มของการสื่อสาร โดย  
เฉพาะอย่างยิ่งใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาที่ต่างกัน โดยจัดประเภทองค์ประกอบที่  
คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อผู้อ่าน

เครื่องมือ หมายถึง การจัดประเภทข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ คือ วาทวิทยา เป็นสิ่ง  
ที่ช่วยในการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง

### 5. ความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ในการวัด

ความเที่ยงตรงในการวัด หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดสามารถวัดได้ในสิ่งที่ต้องการจะวัด

ความเชื่อถือได้ในการวัด หมายถึง การนำเครื่องมือที่ใช้วัด ไปวัดปรากฏการณ์ที่เหมือนกัน และผลที่ได้จะเป็นเช่นเดียวกันไม่ว่าจะวัดกี่ครั้ง ความเชื่อถือได้ในการวัดจะเป็นสิ่งกำหนดความเที่ยงตรงของผลการวิจัย แต่ไม่ใช่เครื่องรับรองว่า ผลการวิจัยจะมีความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้ในการวัดแบ่งออก 3 รูปแบบ คือ ความคงที่ ความสามารถในการนำมาใช้ใหม่ และความแน่นอน

### 6. เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการวิเคราะห์เนื้อหา โดยมีการนำเสนอรายงานผลการวิเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การนำเสนอข้อมูลโดยใช้ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล (Contingency Analysis) นอกจากนี้ยังมีเทคนิคอื่น ๆ ที่นำสถิติขั้นสูงมาใช้ในการวิเคราะห์ได้ เช่น การวิเคราะห์ ปัจจัย (Factor Analysis) เป็นต้น

การวิเคราะห์เนื้อหามีวิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อการเปรียบเทียบ และวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหามุ่งถึงการเปรียบเทียบข้อมูลเป็นสำคัญ การเปรียบเทียบอาจจะทำได้โดยเปรียบเทียบข้อมูลของสื่อจำนวนหนึ่งเพื่อสังเกตดูระดับ และท่าทีของสื่อมวลชน เหล่านั้นต่อการนำเสนอเหตุการณ์ หรือเรื่องราวต่าง ๆ
2. การวิเคราะห์เนื้อหาจะเกิดความหมายได้ก็ด้วยการจำแนกประเภท (Categorization) ของเนื้อหา หรือข้อความที่ต้องการตรวจสอบ การจำแนกเนื้อหานั้นต้องกระทำให้เหมาะสมตรงตามความประสงค์ของการวิจัย การจำแนกเนื้อหา ก็เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการตรวจวัด และรวบรวมข้อมูลจากเนื้อหา
3. หน่วยของการวัด การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการวิจัยเพื่อต้องการทราบแนวโน้มด้วยการเปรียบเทียบทางปริมาณ ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องมีหน่วยของการวัดเนื้อหาเพื่อทราบปริมาณของเนื้อหาที่ต้องการ



## งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จำนงค์ วิบูลย์ศรี และดวงทิพย์ วรพันธ์<sup>47</sup> วิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ Bangkok Post เมื่อ พ.ศ.2490 ดีพิมพ์ภาพร้อยละ 0.99 นับเป็นลำดับที่ 11 จากเนื้อหาทั้งหมด 14 ลำดับ ต่อมา พ.ศ. 2526 Bangkok Post ดีพิมพ์ภาพคิดเป็นร้อยละ 11.30 นับเป็นลำดับที่ 3 จากเนื้อหาทั้งหมด 20 ลำดับ และในปัจจุบันหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ดีพิมพ์ภาพเป็นจำนวนมาก จัดอยู่ในลำดับต้น ๆ ของเนื้อหาทั้งหมด ดังจะเห็นได้จากหนังสือพิมพ์ The Nation Review ดีพิมพ์ภาพร้อยละ 11.64 นับเป็นลำดับที่ 3 ของเนื้อหาทั้งหมด 20 ลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือพิมพ์ Bangkok World ที่ดีพิมพ์ภาพร้อยละ 16.75 นับเป็นลำดับที่ 2 ของเนื้อหาทั้งหมด (เนื้อหาลำดับแรกของหนังสือพิมพ์ ทั้ง 2 ฉบับคือ โฆษณา)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี<sup>48</sup> จัดทำรายงานการสำรวจการอ่านหนังสือพิมพ์ พ.ศ.2530 โดยสำรวจการอ่านหนังสือพิมพ์ของประชาชนชาวไทย พบว่า เนื้อหา 5 ประเภท ในหนังสือพิมพ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น ข่าว ความรู้หรือสารคดี ทศนะหรือความคิดเห็น บันเทิง และธุรกิจ และการโฆษณานั้น ประชาชนนิยมอ่านข่าวมากที่สุดถึงร้อยละ 98.2 ในด้านของภาพซึ่งประกอบด้วยภาพถ่าย และภาพเขียน กลุ่มตัวอย่างชอบดูภาพร้อยละ 72.1 และเห็นว่าในภาพซึ่งดีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ฉบับที่ตนชอบอ่านนั้นดี ร้อยละ 86.3 ในกรณีที่จะมีการปรับปรุงภาพในหนังสือพิมพ์ เห็นว่า ควรปรับปรุงคุณสมบัติของภาพตามลำดับคือ ควรปรับปรุงเรื่องความคมชัดของภาพ ควรเพิ่มสีให้มากกว่านี้ และควรเพิ่มจำนวนภาพในมากขึ้น

มนชนก พัฒนพงศ์<sup>49</sup> ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอข่าวและภาพข่าว หน้าหนึ่ง ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยก่อน และหลังยกเลิก พร.42” ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอข่าวและภาพข่าวในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 3 ประเภท คือ ประเภทคุณภาพ ประเภทปริมาณ และประเภทกึ่งคุณภาพและกึ่งปริมาณ ในช่วงก่อนและหลังยกเลิก พร.42 ส่วนใหญ่ไม่ความแตก

<sup>47</sup> จำนงค์ วิบูลย์ศรี และ ดวงทิพย์ วรพันธ์, หนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 68-71.

<sup>48</sup> สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานการสำรวจการอ่านหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2530 (กรุงเทพฯ: หจก. นิวธรรมดาการพิมพ์, 2532), หน้า 54-55.

<sup>49</sup> มนชนก พัฒนพงศ์, การนำเสนอข่าว และภาพข่าว"หน้าหนึ่ง"ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยก่อนและหลังการยกเลิก พร. 42 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536)

ต่างกัน เพราะในทางปฏิบัติ บรรณาธิการผู้คัดเลือกข่าวและภาพข่าวในหน้าหนึ่ง ไม่เคยคำนึงถึง  
 ปร.42 หากแต่จะยึดหลักการนำเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ถูกต้องตามความเป็นจริง ไม่เอน  
 เอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

เบญจวรรณ นรสิงห์<sup>50</sup> ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอและคัดเลือกภาพข่าวในหนังสือ  
 พิมพ์รายวัน” ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์บ้านเมืองนำเสนอภาพข่าวจำนวนมากที่สุด ในขณะที่  
 หนังสือพิมพ์สยามรัฐนำเสนอภาพข่าวน้อยที่สุด ส่วนในด้านของเนื้อที่ของภาพข่าว หนังสือพิมพ์  
 The Nation นำเสนอเนื้อที่มากที่สุด และไทยรัฐนำเสนอเนื้อที่น้อยที่สุด ส่วนลักษณะของภาพข่าว  
 ที่หนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอมากที่สุด คือ ภาพเหตุการณ์ หรือภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ รองลงมา  
 คือ ภาพข่าวที่เตรียมไว้ล่วงหน้า และภาพกราฟิกนำเสนอข่าวน้อยที่สุด ส่วนประเภทของภาพข่าวที่  
 หนังสือพิมพ์รายวันนำเสนอมากที่สุด คือ ภาพข่าวบันเทิง ภาพข่าวเศรษฐกิจ ภาพข่าวบุคคลและ  
 สังคม ส่วนภาพข่าวในพระราชสำนักมีการนำเสนอข่าวน้อยมาก ส่วนในเรื่องของการคัดเลือกภาพข่าว  
 นั้น พบว่าผู้คัดเลือกภาพข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันทุกฉบับ จะให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผล  
 กระทบกับผู้อ่านโดยตรง

สุภาณี กอสุวรรณศิริ<sup>51</sup> วิจัยเกี่ยวกับจำนวน และเนื้อที่ภาพข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน  
 ภาษาไทย พบว่า หนังสือพิมพ์แนวหน้า ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างหนังสือ  
 พิมพ์ประเภทคุณภาพและหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม นำเสนอจำนวนและเนื้อที่ของภาพข่าว  
 มากที่สุด ส่วนหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพนั้น นำเสนอจำนวนและ  
 เนื้อที่ของภาพข่าวน้อยที่สุด และหนังสือพิมพ์บ้านเมือง เสนอขนาดเฉลี่ยของภาพใหญ่ที่สุดใน  
 ขณะที่หนังสือพิมพ์ข่าวสด นำเสนอภาพในขนาดเฉลี่ยเล็กที่สุด ส่วนประเภทของภาพข่าวตามคุณ  
 ค่าของข่าวนั้น พบว่า หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย เสนอจำนวนและเนื้อที่ของภาพข่าว ณ ที่เกิด  
 เหตุมากที่สุด และเสนอภาพประกอบข่าวน้อยที่สุด ส่วนด้านภาพข่าวตามประเภทของข่าว พบว่า  
 หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย นำเสนอภาพข่าวสังคมและประชาสัมพันธ์ในจำนวนและเนื้อที่มากที่สุด  
 ในขณะที่นำเสนอภาพข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวนและเนื้อที่น้อยที่สุด

ส่วนการวิจัยด้านคุณสมบัติทางวารสารศาสตร์ของภาพข่าวหน้าหนึ่ง ในหนังสือพิมพ์ราย  
 วัน พบว่า มีคุณสมบัติทางวารสารศาสตร์ในด้าน สื่อความหมายตรงกับเนื้อหาข่าว เป็นภาพที่มี

<sup>50</sup> เบญจวรรณ นรสิงห์, การนำเสนอและการคัดเลือกภาพข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน  
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539)

<sup>51</sup> สุภาณี กอสุวรรณศิริ, การนำเสนอภาพข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย (วิทยา  
 นิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534)

ความสด ทันเหตุการณ์ เรียกร้องความสนใจได้ทันที และมีความเด่น มากกว่าคุณสมบัติด้านแสดง ความก้าวหน้าทางวิชาการ ภาพที่มีองค์ประกอบทางเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง ภาพที่แสดงความขัดแย้ง ภาพที่แสดงถึงผลกระทบกระเทือน ภาพที่ทำให้เกิดความสะเทือนใจ และภาพที่แสดงถึงสิ่งที่หา ดูได้ยาก

สุกัญญา สุตบรรทัด และนันทริกา คุ่มไพโรจน์<sup>52</sup> ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ และเนื้อหาของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ เนื่องในโอกาสครบรอบ 40 ปี ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ พบว่า หนังสือพิมพ์สยามรัฐยุคเริ่มแรก มีนโยบายนำเสนอบทความ พาดหัวข่าวเรียบ ๆ มีภาพประกอบเพียง 1-2 ภาพ บางฉบับก็ไม่มีภาพประกอบเลย และมีการ์ตูน หรือที่เรียกว่าภาพล้อด้วย สยามรัฐในยุคต่อมาก็ยังถือนโยบายเดิม คือ ไม่พาดหัวข่าวหวือหวา ไม่เน้นจำนวนภาพในหน้าหนึ่ง แต่จะคัดเลือกภาพที่มีความสำคัญ เช่น ภาพข่าวในพระราชสำนัก ภาพข่าวการเมือง และยังเน้นบทความเกี่ยวกับประชาธิปไตย และการเมืองเช่นเคย

Singletary<sup>53</sup> ทำวิจัยเรื่อง Newspaper Photographs : A content Analysis เพื่อหาความเปลี่ยนแปลงของภาพข่าวหน้าหนึ่ง จากปี ค.ศ. 1936, 1956 และ 1976 โดยเปรียบเทียบเนื้อหาของภาพ แหล่งที่ได้ภาพข่าวนั้นมา ตำแหน่งของภาพข่าวในหน้าหนึ่ง สิ่งปรากฏในภาพ และการมีข่าวประกอบภาพข่าวหรือไม่ พบว่า หน้าของหนังสือพิมพ์อเมริกันตีพิมพ์ภาพข่าวการเมือง ภาพข่าวสาธารณกิจมากที่สุด และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 32.7 เป็น 37.9 แล้วลดลงเป็น 36.5 ในปี ค.ศ. 1936, 1956 และ 1976 ตามลำดับ ในขณะที่ตีพิมพ์ภาพข่าวอุบัติเหตุ ภัยพิบัติปานกลาง และมีแนวโน้มลดลง จากร้อยละ 14.5 เป็น 11.6 และ 9.7 ซึ่งเหมือนกับแนวโน้มของภาพข่าวอาชญากรรมที่ลดลงจากร้อยละ 9.3 เป็น 7.1 และ 5.9 ในปี ค.ศ. 1936, 1956 และ 1976 ตามลำดับ

ทางด้านแหล่งที่มาของภาพข่าวนั้น ส่วนใหญ่ได้มาจากช่างภาพประจำ ตำแหน่งของภาพข่าวปรากฏอยู่ส่วนบนด้านซ้ายของหน้าหนังสือพิมพ์มากที่สุด ในปี ค.ศ. 1936 ต่อมาปี 1956 และ 1976 ภาพข่าวมีแนวโน้มมาอยู่ในตำแหน่งซ้าย ส่วนกลาง และส่วนล่างของหน้าหนังสือพิมพ์มากขึ้น แต่ก็ยังน้อยกว่าส่วนบนซ้ายมือ

<sup>52</sup> สุกัญญา สุตบรรทัด และนันทริกา คุ่มไพโรจน์, "สยามรัฐสี่รอบทศวรรษ" ใน สี่ทศวรรษ สยามรัฐ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สยามรัฐ, 2533), หน้า 41-182.

<sup>53</sup> Michael W. Singletary, "Newspaper Photographs : A Content Analysis" in Journalism Quarterly 55 (1979), pp. 585-589.

ภาพข่าวส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 97.3, 93.7 และ 91.9 ในปี ค.ศ. 1936, 1956 และ 1976 มีเนื้อหาข่าวประกอบ และใน 3 ปีนั้นภาพข่าวเป็นภาพของบุรุษเพศมากกว่าสตรีเพศ

ในด้านของการวิจัยที่เกี่ยวกับภาพข่าวของบุรุษ และสตรีนั้น Blackwood<sup>54</sup> ได้ทำการวิจัยเรื่อง *The Content of News Photo : Roles Portrayed by Men and Women* โดยแบ่งบทบาทของบุรุษ และสตรี ในภาพข่าวออกเป็นประเภทดังนี้ ข้าราชการ นักวิชาการ นักกีฬา นักแสดง ผู้มีชื่อเสียง โฆษก อาชญากร คู่สมรส และอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า ภาพข่าวของบุรุษนั้นมีมากกว่าสตรีในทุกบทบาท ยกเว้นบทบาทของการเป็นผู้มีชื่อเสียง และบทบาทการเป็นคู่สมรส

นอกจากนี้ Singletary และ Lamp<sup>55</sup> ได้สนใจวิเคราะห์คุณค่าทางวารสารศาสตร์ ในภาพข่าวที่ชนะการประกวด โดยแบ่งภาพข่าวออกเป็น ภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ ภาพข่าวทั่วไป และภาพข่าวกีฬา แล้วทำการวิเคราะห์คุณค่าทางวารสารศาสตร์ ภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ และภาพข่าวทั่วไปเท่านั้น

ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าทางวารสารศาสตร์ในภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ ที่ชนะการประกวด ได้แก่ ความรวดเร็วของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คุณค่าทางด้านอารมณ์ ความขัดแย้ง ความใกล้ชิด ความเด่น และผลกระทบกระเทือน กล่าวคือ ข่าวในภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุ ที่ชนะการประกวดมักเป็นข่าวที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในเหตุการณ์นั้นมีความกดดันทำให้เกิดการกระทำ (Action) บางอย่างเกิดขึ้นกระทันหัน ซึ่งเป็นส่วนของคุณค่าทางวารสารศาสตร์ด้านอารมณ์ และความขัดแย้ง ภาพข่าวมักเป็นเรื่องของคน และเหตุการณ์ในท้องถิ่นในประเทศมากกว่าคนต่างท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางด้านความใกล้ชิด ความเด่น และผลกระทบกระเทือน ภาพข่าวเหล่านี้ตัวอย่างเช่น ภาพข่าวอาชญากรรม อุบัติเหตุ และภัยพิบัติ

ในภาพข่าวทั่วไปที่ชนะการประกวดมีคุณค่าทางวารสารศาสตร์ทางด้าน อารมณ์ ความใกล้ชิด ความเด่น และผลกระทบกระเทือน ซึ่งต้องใช้เวลา (Delay-reward) ดังนั้น ภาพข่าวทั่วไปจึงมักเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นชีวิต ความเป็นอยู่ที่ลำบาก ความโชคร้าย ป่วยไข้ พิกการ ภาพที่มองแล้วมีอารมณ์ร่วมในด้านความสงสาร ความเห็นใจ และความมีอารมณ์ขัน

การวิจัยพบว่าภาพข่าว ณ ที่เกิดเหตุได้รับรางวัลเป็นภาพเดี่ยว และเสนอข่าวในแง่ลบ (Bad News) ในขณะที่ภาพข่าวทั่วไปมักเป็นภาพชุด และเสนอข่าวในแง่บวก (Good News) และแง่ลบ (Bad News) จำนวนพอ ๆ กันภาพข่าวที่ได้รับรางวัลทั้ง 2 ประเภทมักเป็นภาพที่ถ่ายนอก

<sup>54</sup> Roy E. Blackwood, "The Content of News Photo : Roles Portrayed by Men and Women" in *Journalism Quarterly* 60 (1983), pp.710-714.

<sup>55</sup> Michael W. Singletary and Chris Lamp, "News Values in Award Winning Photo" in *Journalism Quarterly* 61 (1984), pp. 104-108.

สถานที่ ในเวลากลางวัน มากกว่าภาพถ่ายในสถานที่เวลากลางคืน ทั้ง ๆ ที่เหตุการณ์ที่เป็นข่าวเกิดขึ้นภายใน และภายนอกสถานที่ ทั้งเวลากลางวัน และกลางคืนจำนวนพอ ๆ กัน

พิมพ์พร ยิ่งยง<sup>56</sup> ได้ศึกษา ข่าวและภาพเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน วิเคราะห์เปรียบเทียบข่าวสดกับมติชน พบว่า ข่าวสดนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเพศมากกว่ามติชน และเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศเป็นส่วนใหญ่ ส่วนมติชนเสนอข่าวเพศเกี่ยวกับการข่มขืนเด็กมากที่สุด สำหรับเรื่องเนื้อหาความรุนแรงนั้น พบว่า ข่าวสดนำเสนอมากกว่ามติชน และทั้ง 2 ฉบับนำเสนอเนื้อหาความรุนแรง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายของสิ่งมีชีวิตโดยใช้อาวุธ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ มากที่สุด

---

<sup>56</sup> พิมพ์พร ยิ่งยง, ข่าวและภาพเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน : วิเคราะห์เปรียบเทียบข่าวสดกับมติชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539)